58 91. 2446 1170

Eesti rahwa

Kasuline Kalender

GELEHRTE ESTNISCHE GESELLSCHAFT zu Dorpat.

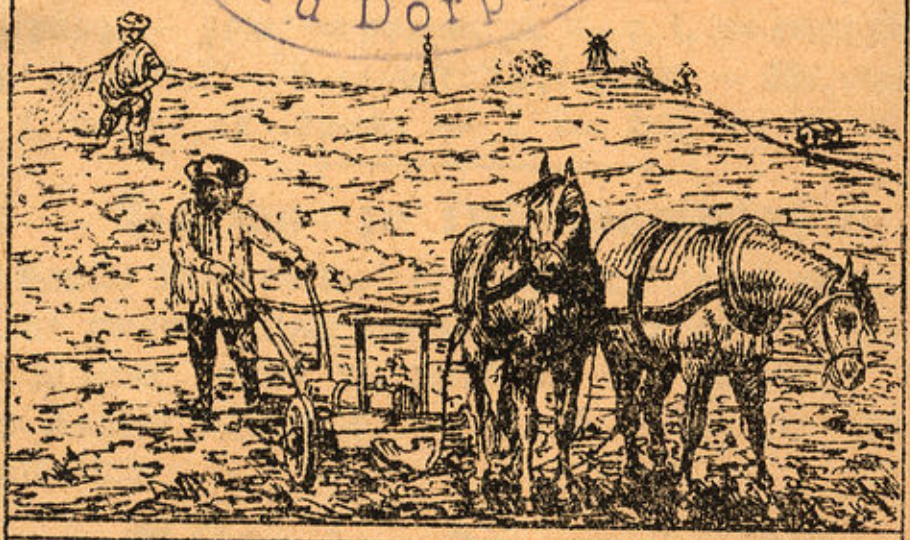

Wiljandis Karow'i, **Tallinnas** Kluge & Ströhm'i, Wassermann'i, Böckler'i ja Raftal'i, **Rakweres** Kuhs'i, **Paides** Seidelberg'i, **Lihulas** Büttner'i, **Põltsamal** Leihberg'i, **Wõrus** Bielrose, **Walgas** Rudolff'i, **Peeterburgis** Seelandt'i, **Kuressaares** Th. Lange ja A. Sepp'i, **Pärnus** Jakobh & Co. ja Treufelbt'i juures saada.

Müüakse **Tartus. H. Laakmann'i** juures.

Дозволено цензурою — Деритъ, 18. Іюля 1885 года.

Eesti rahwa
Kasuline Kalender
1886

aasta tarwis päraſt meie Jſſanda Jeeſuſe Kriſtuſe ſündimiſt.

Sell aastal on 365 päewa.

1442:7079.

Märkide seletus.

● Noor-kuu. ☽ Esimene weerand.
○ Täis-kuu. ☾ Wiimne weerand.

p. = püha. — hom. = hommikul. — e. l. = enne lõunat. — m. ja ' = minut. — p. = päraſt ehk päew. — õht. = õhtul. — p. l. = päraſt lõunat. — k. = kell. — t. = tund.

Päewa- ja kuu-warjutused.

Aastal 1886 saawad kaks päewawarjutust olema, nimelt: Esimene ringwormiline päewa warjutus on 21. weebruaril, teine täieline päewa warjutus on 17. augustil; mõlemad ei ole Tartus nähtawad. — Kuud ei saa see aasta mitte warjutatama.

Aasta jagude muutmised.

1) Kewade algab 8. märtsil kellu 4 p. lõun.
2) Suwi algab 9. juunil kellu 1 p. lõun.
3) Sügise algab 11. septembril kellu 3 hom.
4) Talw algab 9. deetsembril kellu 9 p. lõun.

Kaks ristikest (**) nädala päewa arwu-numbri ees tähendawad, et see on kiriku- ehk kroonu-päha, mis kirikus pühitsetakse; üks ainus (*) tähendab, et päew on mälestuse p., mis kirikus ei pühitseta, aga mill kohut ja kooli ei peeta.

Aita, Jumal!

Sell kuul on

Januar.

1.

Sa, Isa, paned aja, kui mere woolama,
Ja meid ta laenil kannob su wägew käsiwarss.
Oh tee ka sellel aastal meil armsaks elu tee!
Oh tösta meid ja hoia, wii kindlalt üle wee!

Nädalad ja nädala päewad.	Nimed.	Kuu ja ilma muutmised.
	Nääri p. Kristuse ümberlõikamisest. Luuk. 2, 21.	
**1 Kesknäd.	**Nääri päew.**	2, 11′ p. l.
2 Neljap.	Abel, Set	
3 Reede	Enok	Kange külm.
4 Laup.	Metusala	
	Pühap. p. Nääri p. — Jeesus põgeneb Egiptuse maale. Mat. 2, 13—23.	
5 Pühap.	Simeon	
**6 Esmasp.	**3 Kuninga p.**	Udune.
7 Teisip.	Melchior	
8 Kesknäd.	Errart	9, 32′ e. l.
9 Neljap.	Kaspar	Selge.
10 Reede	Paawli päew.	
11 Laup.	Higinius	
	1. Püh. p. 3. Kun. p. — 12 aastane Jeesus templis. Luuk. 2, 41—52.	
12 Pühap.	Rein	
13 Esmasp.	Hilarius	Sula.
14 Teisip.	Robert	Udune.

31 päewa. **Nääri-kuu.**

15 Kesknäd.	Felix	3, 18′ e. l.
16 Neljap.	Eromann	Selge.
17 Reede	Tõnise päew.	
18 Laup.	Ewraim	Tuuline.
	2. Püh. p. 3 Kun. p. — Pulmad Kaana linnas. Joann. 2, 1—11.	
19 Pühap.	Saara	
20 Esmasp.	Fab. Sebast.	
21 Teisip.	Agnes	Udune ja pehme.
22 Kesknäd.	Vinsent	5, 2′ e. l.
23 Neljap.	Emerentia	
24 Reede	Timoteus	Udune ja külm.
25 Laup.	Paawli ümb.	
	3. Püh. p. 3 Kun. p. — Pidalitõbine ja päämehe sulane. Mat. 8, 1—13	
26 Pühap.	Hans	
27 Esmasp.	Krysostomus	Hea ilm.
28 Teisip.	Kaarel	
29 Kesknäd.	Samuel	Udune.
30 Neljap.	Ludowica	
31 Reede	Polikarpus	4, 33′ e. l.

1 jaanuaril tõuseb päike: k. 8, 41 m., läh. alla: k. 3, 35 m.
11 — — — — 8, 27 — — — — 2, 38 —
21 — — — — 8, 7 — — — — 4, 26 —

2.

Kas kuulsid eile õues,
Kuis külm end wäristas?
Wend, waata, kas ehk põues
Süü werd ka wäristas!
Oh waata sinna ruttu,
Enne kui juhtub nuttu!

Nädalad ja nädala päewad.	Nimed.	Kuu ja ilma muutmised.
1 Laup.	Brigita	Lume sadu.
	4 P. p. 3 Kun. p. — Jeesus åhwardab tuult ja merd. Mat. 8, 23—27.	
*2 Pühap.	Küünla p. Maarja p.	
3 Esmasp.	Hanna	
4 Teisip.	Weronika	Lume sadu.
5 Kesk.	Agate	
6 Neljap.	Doora	8, 2′ p. l.
7 Reede.	Rikard	Parajad ilmad,
8 Laup.	Salomon	
	9. P. e. Krist. ülest. P. — Töötegijad wiinamäel. Mat. 20, 1—16.	
9 Pühap.	Apollonius	Selge.
10 Esmasp.	Paulina	
11 Teisip.	Eüwrosina	Külmetab.
12 Kesknäd.	Karolina	
13 Neljap.	Beeninga	6, 58′ p. l.
14 Reede	Walentin	
15 Laup.	Israel	Selge ilm.
	8. P. e. Krist. ülest. P. — Külwajast. Luuk. 8, 4—15	
16 Pühap.	Juula	Sula.
17 Esmasp.	Konstansia	
18 Teisip.	Konkordia	Udune.
19 Kesknäd.	Susanna	
20 Neljap.	Eükarius	
*21 Reede	Ellu (Wõi nädal.)	11, 51′ p. l.
*22 Laup.	Peetri p. (Wõi nädal.)	Räntsakas.
	Paastu Pühap. — Kristuse kannatamisest. Luuk. 18, 31—43.	
23 Pühap.	Jobst	Riiske.
24 Esmasp.	Madise p.	
25 Teisip.	Wastla päew	Kange tuul.
**26 Kesknäd.	Tuha päew. Keisri h. sündimise päew.	
27 Neljap.	Klaudius	Tuiskab.
28 Reede	Justus	

1 weebruaril tõuseb päike: k. 7, 41 m., läh. alla: k. 4, 49 m
11 — — — — 7, 17 — — — — 5, 13 —
21 — — — — 6, 48 — — — — 5. 36 —

Märts.

Sell kuul on 31 päewa

Paastu-kuu.

3.

Sa wõtad lume katte
Nüüd mulla rinna pealt;
Sa saadad orgu lätte
Ja laenad linnul healt:
Ob wõta tuimus paela
Ka mitmel ümbert kaela!

Nädalad ja nädala päewad.	Nimed.	Kuu ja ilma muutmised.
1 Laupäew	Albinus	☽ 3, 4′ p. l.
1. Pühap. paastus. — Kristust kiusatakse.		Mat. 4, 1—11.
**2 Pühap.	Lowisa (Keisri h. trooni pär. päew)	Wihmasadu ja tuul.
3 Esmasp.	Kunikunda	
4 Teisip.	Adrian	
5 Kesknäd.	**Palwe päew**	(1. Kwatember.)
6 Neljap.	Gotwrid	
7 Reede	Perpetua	Udune.
8 Laup.	Tsüprian	☾ 6, 24′ e. l. Kew. h. k. 4 p. l.
2. Pühap. paastus. — Kananea-maa naene.		Mat. 15, 21—28.
9 Pühap.	Prudentsius	Soe, wihm.
10 Esmasp.	Jenni	
11 Teisip.	Konstantin	Lumesadu.
12 Kesknäd.	Gregor	
13 Neljap.	Ernst	Selge ilm.
14 Reede	Matilde	
15 Laupäew	Lugus	☾ 12, 31′ p. l.
3. P. paastus. Kristus ajab kurja waimu wälja. Luuk. 11, 14—28.		
16 Pühap.	Gabriel	Lume sadu.
17 Esmasp.	Truuta	
18 Teisip.	Patritsius	
19 Kesk.	Joosep	Jahe.
20 Neljap.	Rupert	
21 Reede	Beenedikt	☾ 4, 18′ p. l. Selge.
22 Laup.	Rahwael	
4. P. paastus. Kristus söödab 5000 meest. Joann. 6, 1—15		
23 Pühap.	Teowil	Selged ilmakesed.
24 Esmasp.	Kasimir	
*25 Teisip.	Paastu Maarja p.	
26 Kesknäd.	Maanuel	Jahe tuul.
27 Neljap.	Gustav	
28 Reede	Gideon	Udune.
29 Laup.	Wilipina	
5 P. paastus. — Jeesust wisatakse kiwidega.		Joan. 8, 46—59.
30 Pühap.	Adonis	☽ 10, 31′ p. l. Wihma sadu.
31 Esmasp.	Toots	

1 märtsil tõuseb päike: k. 6, 25 m., läh. ääa: k. 5, 56 m.
11. — — — — 5, 57 — — — — 6, 18 —
21. — — — — 5, 28 — — — — 6, 41 —

4.

Waat, kuis kiigub wete süli
Edasi ja tagasi!
Talwel laene ohjas oli,
Kuna meri magasi:
Ärkab orja unest, liigu!
Priius unepaelad wiigu!

Nädalad ja nädala päewad.	Nimed.	Kuu ja ilma muutmised.
1 Teisip.	Teodora	Külmad
2 Kesknäd.	Teodosia	
3 Neljap.	Werdinand	
4 Reede	Ambrosius	ilmad.
5 Laup.	Maksim	

6. p. paastus. — Kristuse sissesõitmisest. Mat. 21, 1—9.

**6 Pühap.	Palmi puude p.	4, 46′ p. l.
7 Esmasp.	Aaron	Soojemad
8 Teisip.	Liborius	
9 Kesknäd.	Pogislaus	ilmad.
**10 Neljap.	**Suur Neljap.**	
**11 Reede	**Suur Reede**	Wihma sadu.
*12 Laup.	Julius	

Lihawõtte Püha. — Kristuse ülestõusmisest. Mark. 16, 1—8

**13 Pühap.	**1. Lihawõtte p.**	Selge.
**14 Esmasp.	**2. Lihawõtte p.**	7, 43′ e. l.

*15 Teisip.	Obadias		Tuuline.
*16 Kesknäd	Karisius		
*17 Neljap.	Ruudolhw		Müristab.
*18 Reede	Walerian		
*19 Laup.	Timon		

1. p. p. ülest. p. — Kinnipandud uksest. Joann. 20, 19—31.

20 Pühap.	Sulpitius		Soe ilm.
21 Esmasp.	Siim	9. kuu nädal	
22 Teisip.	Kajus		5, 30 e. l.
23 Kesknäd.	Jüri päew		Jahe ja
24 Neljap.	Albert		
25 Reede	Markuse päew		kuiw.
26 Laup.	Etsekias		

2. p. p. ülest. p. — Hea karjane. Joann. 10, 11—16.

27 Pühap.	Anastasius	10. kuu nädal	Kuiw.
28 Esmasp.	Teresia		
29 Teisip.	Raimund		4, 7, e. l.
30 Kesk äd.	Erastus		

1. aprillil tõuseb päike: k. 4, 57 m., läh. alla: k. 7, 5 m.
11. — — — 4, 29 — — — 7, 28 —
21. — — — 4, 5 — — — 7, 51 —

5.

Tuul lille õisi ajab
Mull sülle bulgana,
Ja laulu heitl kajab
Lust läbi metsa, maa.
Eks waimu õisi tärka?
Kes uinud Eestis — ärka!

Nädalad ja nädala päewad.	Nimed.		Kuu ja ilma muutmised.
1 Neljap.	Wolbri päew	nädal.	Selge ilm.
2 Reede	Siigismund		
3 Laup.	† leidmise p.		Tuuleline.
3. p. p. ülest. p. — üürikese aja päraft. Joann. 16, 16—23.			
4 Pühap.	Lorentina	7. külwi nädal.	
5 Esmasp.	Kottard		Soe.
**6 Teisip.	Diitrik Troont pär. sünd. p.		3, 34′ e. l.
7 Kesknäd.	Jetta		
8 Neljap.	Stanislaus		Müristab.
*9 Reede	Nigula päew		
10 Laup.	Kordian		Wihma sadu.
4. p. p. ülest. p. — Kristuse äraminemisest. Joann. 16, 5—15.			
11 Pühap.	Pankrasius	6. külwi	
12 Esmasp.	Neero		Udune ilm.
13 Teisip.	Serwaatsius		
14 Kesknäd.	Kristjan		1, 23′ e. l.
**15 Neljap.	Sohwia Keisri Herra troonimise p.	nädal.	Soe wihm.
16 Reede	Peep		
17 Laup.	Herbert		
5. p. p. ülest. p. — Õigest palumisest. Joann. 16, 23—30.			
18 Pühap.	Eerik	5. külwi nädal.	Pilwine.
19 Esmasp.	Wilip		Müristab.
20 Teisip.	Florian		
21 Kesknäd.	Triinu		3, 42′ p. l.
**22 Neljap.	**Taewa minem.**		
23 Reede	Leontine		Head ilmad.
24 Laup.	Ester		
6. p. p. ülest. p. — Roemustaja. Joann. 15, 26. 27. 16, 1—4.			
25 Pühap.	Urbani päew.	4. külwi näd.	Tuuline ja külm.
26 Esmasp.	Eduard		
27 Teisip.	Ludolw		Wihma sadu.
28 Kesknäd.	Willem		9, 14′ e. l.
29 Neljap.	Maksimilian		
30 Reede	Wigand		Kuiw ilm.
31 Laup.	Alide		Udune.

1. mail tõuseb päike: k. 3, 41 m., läh. alla: k. 8, 13 m.
11. — — — — 3, 21 — — — — 8, 33 —
21. — — — — 3, 6 — — — — 8, 50 —

6

Mõned õilmed langwad puust,
Aga wili tõstab pead;
Läinud laul küll linnu suust —
Okst i kiikwad laste read.
Kõik, mis päraſt wilja kandis,
Enne õie lõhna andis.

Nädalad ja nädala päewad.	Nimed.		Kuu ja ilma muutmiſed.
Neli Pühi. — Pühaſt Waimuſt. Joann. 14, 23—31.			
**1 Pühap.	**Neli Pühi**	3. külwi n.	Hea ilm.
**2 Esmasp.	**Teine Püha**		
3 Teiſip.	Liisu		
4 Keſknäd.	Wriderika		☾ 3, 26′ p. l. (2. Kwatember.)
5 Neljap.	Boniwaſius		
6 Reede	Artus		Head ilmad.
7 Laup.	Lukretſia		
Kolmainu[illegible] ala P. — Jeesus ja Nikodemus. Joann. 3, 1—15.			
8 Pühap.	Medardus	4. külwi nädal.	Suw. h. k. 1 p. l.
9 Esmasp.	Bertram		Head
10 Teiſip.	Wlawius		
11 Keſknäd.	Barnabas		☾ 6, 22′ p. l.
12 Neljap.	Tiina		
13 Reede	Tobias		ilmad.
14 Laup.	Tetlow		

1. p. p. 3. a. J. P. — Rikas mees ja Laatsarus. Luuk. 16, 19—31.			
15 Pühap.	Wiidu	1. külwi nädal.	Kange ſoe.
16 Esmasp.	Justina		
17 Teiſip.	Nikander		
18 Keſknäd.	Homer		
19 Neljap.	Kert		● 11, 54′ p. l.
20 Reede	Wlorian		
21 Laup.	Rahel		Kange ſoe.
2. P. p. 3. a. J. P. — Suureſt õhtu ſöömaajaſt. Luuk. 14, 16—24.			
22 Pühap.	Tiit		Heitlikud ilmad.
23 Esmasp.	Baſilius		
**24 Teiſip.	**Jaani päew**		
25 Keſknäd.	Wiiu		
26 Neljap.	Jeremias		☽ 3, 5′ p. l.
27 Reede	7 magaja päew		
28 Laup.	Joſua		Wihma ſadu.
3. P. p. 3. a. J. P. — Ärakadunud lambaſt. Luuk. 15, 1—10.			
*29 Pühap.	Peetri Paawl. päew		Udune.
30 Esmasp.	Paawli mälet. päew		Wihma ſadu.

1. juunil tõuſeb päike: k. 2, 57 m., läh. alla: k. 9, 3 m.
11. — — — 2, 56 — — — 9, 7 —
21. — — — 3, 2 — — — 9, 4

7.

Põlew päike saadab sooja
Ilma hingelistele,
Kui ta õhtul läheb looja,
Kosutust toob kõigile —
Kui su elu päike waub,
Ohk ka sinu hingest kaub.

Nädalad ja nädala päewad.	Nimed.	Kuu ja ilma muutmised.
1 Teisip.	Teobald	
2 Kesknäd.	Heina-Maarja p.	Udune ja wihmasadu.
3 Neljap.	Kornelius	
4 Reede	Ulrik	☾ 4, 56′ e. l.
5 Laup.	Anselm	
	4. P. p. 3. a. J. P. — Olge armulised. Luuk. 6, 36—42.	
6 Pühap.	Hektor	
7 Esmasp.	Demetrius	
8 Teisip.	Kilian	Ilusad
9 Kesknäd.	Kirillus	
10 Neljap.	7 wennaste päew	ilmad.
11 Reede	Emmeline	
12 Laup.	Hindrik	☾ 9, 8′ e. l.
	5. P. p. 3. a. J. P. — Rohkest kala-saagist. Luuk. 5, 1—11.	
13 Pühap.	Mareti päew	
14 Esmasp.	Bonavent	Ilusad
15 Teisip.	Apostl. lahkum.	ilmad.

16 Kesknäd.	Hermina	
17 Neljap.	Aleksius	Soe ja ilus.
18 Reede	Rosina	
19 Laup.	Haraldus	● 7, 13′ e. l
	6. P. p. 3. a. J. P. — Wariseride õigusest. Mat. 5, 20—26.	
20 Pühap.	Elias	Kange soe.
21 Esmasp.	Daniel	
**22 Teisip.	Maria Mgd. p. Keiserinnime p.	Wihmased
23 Kesknäd.	Adelheid	ilmad.
24 Neljap.	Kristina	
25 Reede	Jakobi päew	☽ 10, 53′ p. l.
26 Laup.	Anna	Wihmasadu.
	7 P. p. 3. a. J. P. — 4000 mehe söötmisest. — Mark. 8, 1—9.	
27 Pühap.	Marta	
28 Esmasp.	Pantalon	Wihmasadu.
29 Teisip.	Olewi päew	
30 Kesknäd.	Rosalie	Hea ilm.
31 Neljap.	Kristwried	

1. juulil tõuseb päike: k. 3, 15 m., läh. alla: k. 8, 53 m.
11. — — — — 3, 33 — — — — 8, 37 —
21. — — — — 3, 50 — — — — 8, 17 —

August. Sell kuul on 31 päewa.

8

Kuldsed wäljad walendawad
Sinu röömsa silma ees;
Aga uuelt halsendawad
Põllud oraskuue sees:
Mis sin walmind saadab jälle
Uust õist tulekulle.

Nädalad ja nädala päewad.	Nimed.	Kuu ja ilma muutmised.
1 Reede	Peetri wang. ol.	Hea ilm.
2 Laup.	Hannibal	☾ 8, 11′ p. l.
8. p. p. 3. a. J. p. — Wale-prohwetitest. Mat. 7, 15—23.		
3 Pühap.	August	Soojad ja wihmased ilmad.
4 Esmasp.	Dominikus	
5 Teisip.	Oswald	
*6 Kesknäd.	Krist. äraselet. p.	
7 Neljap.	Tõnu	Pilwine.
8 Reede	Gottlieb	
9 Laup.	Romanus	Tuul.
9. p. p. 3. a. J. p. — Ülekohtuest majapidajast. Luuk. 16, 1—9.		
10 Pühap.	**Lauritsa p.**	☾ 9, 29′ p. l.
11 Esmasp.	Olga	
12 Teisip.	Klara	Segased
13 Kesknäd.	Made	
14 Neljap.	Eüsebius	ilmad.
*15 Reede	**Kukk. Maar. p.**	

Lõikuse-kuu.

16 Laup.	Isak	Selge.
10. p. p. 3. a. J. p. — Jerusalemma ärarikmisest. Luuk. 19, 41—48.		
17 Pühap.	Henning	● 2, 41′ p. l.
18 Esmasp.	Helena	
19 Teisip.	Seebald	Ilus.
20 Kesknäd.	Bernhard	
21 Neljap.	Rut	Kaunis soe.
22 Reede	Wilibert	
23 Laup	Sakarias	
11. p. p. 3. a. J. p. — Wariserist ja tölnerist. Luuk. 18, 9—14.		
24 Pühap.	**Pärtli päew**	☽ 9, 43′ e. l.
25 Esmasp.	Ludwig	
26 Teisip.	Natalie	Jahe tuul.
27 Kesknäd.	Jephart	
28 Neljap.	Auguste	Wihmasadu.
*29 Reede	Jaani pea mah. p.	Müristab.
**30 Laup.	Aleksander Keisri h. n. p.	
12. p. p. 3. a. J. p. — Kurdist ja keeletumast. Mark. 7, 31—37.		
31 Pühap.	Rebekka	Wilu tuul.

1. augustil tõuseb päike: k. 4, 18 m. läh. alla: k. 7, 58 m.
11. — — — — 4, 40 — — — — 7, 24 —
21. — — — — 4, 54 — — — — 6 56 —

9.

Lebed puudest pudenewad,
Tuul neid tõstab lennule;
Ammu lille lõbn on lahkund,
Leina aeg tuln'd linnule, —
Inime ka sulle jäewad
Wiimaks sügisesed päewad.

Nädalad ja nädala päewad.	Nimed.	Kuu ja ilma muutmised.
1 Esmasp.	Ekidius	🌑 12, 37′ p. l.
2 Teisip.	Elisa	
3 Kesknäd.	Berta	Selged ja
4 Neljap.	Meus	
5 Reede	Natanael	soojad ilmad.
6 Laup.	Magnus	
13. p. p. 3. a. J. p. — Preester ja Saamaria-mees. Luuk. 10, 23—37.		
7 Pühap.	Regina	Soe.
***8** Esmasp.	Maria sündim. p.	
9 Teisip.	Pruno	🌓 7, 43′ e. l.
10 Kesknäd.	Albertine	
11 Neljap.	Gerard	Süg. h. k. 3 e. l.
12 Reede	Sirus	
13 Laup.	Amatus	Selge.
14. p. p. 3. a. J. p. — Kümnest pidalitõbisest. Luuk. 17, 11—19.		
***14** Pühap.	Risti ülend. p.	Selge ilm.

15 Esmasp.	Nikodemus	🌑 11, 6′ p. l.
16 Teisip.	Jakobina	
17 Kesknäd.	Lambertus	(3. Kwatemberi.)
18 Neljap.	Tõnts	
19 Reede	Tints	Wihmasadu.
20 Laup.	Jaana	
15. p. p. 3. a. J. p. — Mammonast. Mat. 6, 24—34.		
21 Pühap.	Matteuse päew	Pilwine.
22 Esmasp.	Morits	
23 Teisip.	Hosea	🌒 12, 21′ e. l.
24 Kesknäd.	Joann. saamise p.	
25 Neljap.	Kleowas	Wilu tuul.
***26** Reede	Joann. õpet. p.	
27 Laup.	Adolw	Pilwine.
16. p. p. 3. a. J. p. — Naini-linna surnust. Luuk. 7, 11—17.		
28 Pühap.	Wenzeslaus	
***29** Esmasp.	**Mihkli päew**	Heitlik ilm.
30 Teisip.	Hieronimus	

1. septembril tõuseb päike: k. 5, 26 m., läh. alla: k. 6, 25 m.
11. — — — — 5, 48 — — — — 5, 56 —
21. — — — — 6, 10 — — — — 5, 28 —

10.

Näe, kuis langwad lume lemned
Tasa üle metsa, maa!
Kõik nüüd idud, õieseemned
Uinund mullas hingama.
Lehwi, taewa lootus, sa
Ükskord minu hauala!

Nädalad ja nädala päewad.	Nimed.	Kuu ja ilma muutmised.
*1 Kesknäd.	Maarja k. ja eesp.	◐ 5, 11′ e. l.
2 Neljap.	Wolrat	
3 Reede	Simson	Wihmasadu.
4 Laup.	Prants	
17. p. p. 3. a. J. p. — Wee-tõbiseſt. Luuk. 14, 1—11.		
**5 Pühap.	**Lõikuse Püha.**	
6 Esmasp.	Toomas	Wilud uduſed ilmad.
7 Teisip.	Maali	
8 Kesknäd.	Samuel	◐ 4, 28′ p. l.
9 Neljap.	Jaak	
10 Reede	Arwid, Mai	Wihmasadu.
11 Laup.	Burghard	
18. p. p. 3 a. J. p. — Suuremaſt käſuſt. Mat. 22, 34—46.		
12 Pühap.	Walwriid	Wagane ja selge ilm.
13 Esmasp.	Angelus	
14 Teisip.	Kai	
15 Kesknäd.	Hedwig	● 9, 3′ e. l.

16 Neljap.	Teekla	Udune ja külm.
17 Reede	Wlorentin	
18 Laup.	Luukase pääw	
19. p. p. 3. a. J. p. — Alwatud inimeseſt. Mat. 9, 1—8.		
**19 Pühap.	Lutheruse õige usu üleswõtm. püha.	Külmad ilmad.
20 Esmasp.	Weelitsian	
21 Teisip.	Ursal	
*22 Kesknäd.	Kaasani p. Maarja p.	◑ 6, 52′ p. l.
23 Neljap.	Sewerin	Pilwine.
24 Reede	Hortensia	
25 Laup.	Krispin	Kange tuul.
20. p. p. 3. a. J. p. — Pulma riideſt. Mat. 22, 1—14.		
26 Pühap.	Amandus	Lumesadu.
27 Esmasp.	Kapitolin	
28 Teisip.	Simon Juudas	
29 Kesknäd.	Hels	
30 Neljap.	Absalon	◐ 8, 54′ p. l.
31 Reede	Wolhwgang	

1. oktobril tõuuseb päike: k. 6, 32 m. läh. alla: k. 5, 0 m.
11. — — — 6, 55 — — — — 4, 33 —
21. — — — — 7 19 — — — 4, 8 —

11.

Talw on sidund kindla sõlme
Igal poole elule,
Oma walge riide bõlme
Lautand ilma laiale;
Aga tema wangi abel
Kaub kord päikse käte wahel.

Nädalad ja nädala päewad.	Nimed.	Kuu ja ilma muutmised.
1 Laup.	Pühade päew	Külmetab.
21. P. p. 3 a. J. P. — Kuninga-mehe pojast. Joann. 4, 47—54.		
2 Pühap.	Hingede päew	Pilwine.
3 Esmasp.	Tileman	
4 Teisip.	Otto	Lumesadu.
5 Kesknäd.	Lotta	
6 Neljap.	Leonhard	☾ 11, 27′ p. l.
7 Reede	Enno	
8 Laup.	Aleksandra	
22. P. p. 3. a. J. P. — Kawalast sulasest. Mat. 18, 23—35.		
9 Pühap.	Teodor	
10 Esmasp.	**Martin Luther**	Pehmed ilmad
11 Teisip.	Martin piiskop	
12 Kesknäd.	Joonas	ja
13 Neljap.	Eügen	● 9, 6′ p. l.
**14 Reede	Wridrik, Ap. Keisrinna sünd. p.	
15 Laup.	Leopold	Lumesadu.

23. P. p. 3. a. J. P. — Kohtu rahast. Mat. 22, 15—22.

16 Pühap.	Ottomar	
17 Esmasp.	Hugo	Lähäb
18 Teisip.	Esra	
19 Kesknäd.	Elisabet	külmemaks.
20 Neljap.	Amos	
*21 Reede	Maria ohw. päew	☽ 4, 2′ p. l.
22 Laup.	Kristina	

24 P. p 3. a. J. P. — Päämehe tütar n. weritõb. naene. Mat. 9, 18—26.

**23 Pühap.	**Surnute püha**	
24 Esmasp.	Joosias	Külmad
25 Teisip.	Katrina päew	
26 Kesknäd.	Konrad	ilmad.
27 Neljap.	Paabu	
28 Reede	Günther	
29 Laup.	Ewart	○ 11, 17 e. l.

1. Kristuse tulem. P — Kristuse sisseseõitmisest. Mat. 21, 1—9.

30 Pühap.	Andrese päew	Räntsakas.

1. novembril tõuuseb päike k. 7, 46 m., läh. alla: k. 3, 43 m.
11. — — — — 8, 8 — — — — 3, 24 —
21. — — — — 8, 28 — — — — 3, 11 —

Dezember. Sell kuul on

12.

Kui käes on kõige külmem kuu,
Siis särab meile jõulu puu;
Just keskel surnu h.ua sees
Meil paistab taewa ilu ees. —
Oh, süda, hõiska, laula sa
Üht jõulu laulu kaasa ka!

Nädalad ja nädala päewad.	Nimed.	Kuu ja ilma muutmised.
1 Esmasp.	Arnold	
2 Teisip.	Kärsna	Tuiskab.
3 Kesknäd.	Kola	
4 Neljap.	Barba	
5 Reede	Sabina	
**6 Laup.	Nigula p. Troonipärija nimepäew.	☾ 8, 26′ e. l.

2. Kr. tulem. P. — Wiimse pääwa tähtedest. Luuk. 21, 25—36.

7 Pühap.	Antonia	Külmad
8 Esmasp.	Maria saam. p.	ilmad.
9 Teisip.	Juhkum	Talw h. k. 9 p. l.
10 Kesknäd.	Judit	
11 Neljap.	Woldemar	Pilwine.
12 Reede	Tiili	
13 Laup.	Lutsia	● 11, 42′ e. l.

3. Kristuse tulem. P. — Joannes wangi-tornis. Mat 11, 2—10.

14 Pühap.	Nikasius	Selge.

15 Esmasp.	Johanna	Lumesadu.
16 Teisip.	Albina	
17 Kesknäd.	Hinno	(4. Kwatember.)
18 Neljap.	Kristohw	
19 Reede	Lot	Külm.
20 Laup.	Aabram	

4. Kristuse tulem. P. — Joannese tunnistus. Joann. 1, 19—28

21 Pühap.	Tooma päew	☽ 2, 8′ p. l.
22 Esmasp.	Beata	
23 Teisip.	Tohwer	Külmad ilmad.
24 Kesknäd	Aadam, Ewa	
**25 Neljap.	1. Jõulu P.	Selge taewas
**26 Reede	2 Jõulu P.	Külmad ilmad.
*27 Laup.	Ewang. Joann.	

Pühap. p. Jõulu p. — Simeon ja Hanna. Luk. 2, 33—40.

28 Pühap.	Süüta lastepäew	
29 Esmasp.	Noa	○ 12, 19′ e. l.
30 Teisip.	Daawid	
31 Kesknäd.	Silwester	Kange külm.

1. detsembril tõuuseb päike: k. 8, 44 m., tåh. alla: k. 3, 5 m.
11. — — — 8, 51 — — — 3, 7 —
31. — — — 8, 51 — — — 3, 17 —

Sündinud asjade aja-arw.

Maa-ilma loomisest arwatakse	5835	aast.
Kristuse sündimisest	1886	—
Tartu ehitamisest	856	—
Tallinna ehitamisest	667	—
Raamatu-trükkimise üleswõtmisest	446	—
Lutheruse õige usu üleswõtmisest	369	—
Peterburi linna ehitamisest	183	—
Wene riigi walitsuse alustusest meie maal ...	176	—
Suure kooli alustusest Tartus	84	—
Rõuge-panemise hakatusest	83	—
Prantsuse Wene maale tulemisest ja Moskwa linna põlemisest	74	—
Meie K. H. Aleksandri III. walitsuse hakatusest	6	—

Sel aastal näitab tunnipakk.

1. Jaanuaril 9 minutit tunnikellast ette.
1. Weebruaril 14 min. — —
1. Märtsil 9 minutit — —
1. Aprillil tunnikellaga ühte.
1. Mail 3 minutit tunnikellast tagasi.
1. Juunil tunnikellaga ühte.
1. Juulil 5 minutit tunnikellast ette.
1. Augustil 4 minutit — —
1. Septembril 4 minutit tunnikellast tagasi.
1. Oktoobril 13 minutit — —
1. Nowembril 15 min. — —
1. Deetsembril 5 min. — —

Kroonupühad,

mis kiriku seaduse järel maa-kirikutes tulewad pühitseda.

1) Küünla kuu 26. päewal. Keisri Majesteedi ja kõige Wene-rtigi Walitseja Aleksandri Aleksandrowitshi sündimise päew.
2) Paastu kuu 2. päewal. Keisri Majest. ja kõige Weneriigi Walits. Aleksander Aleksandrowitshi trooni pär. p.
3) Lehekuu 6. päewal. Suurwürsti ja Troonipärija Nikolai Aleksandrowitshi sündimise päew.
4) Lehekuu 15. päewal. Meie Keisri Aleksander Aleksandrowitshi kroonimise päew.
5) Heina-k. 22. p. Keiserinna Maria Feodorowna nimep.
6) Lõikuse-kuu 30. päewal. Meie kõrge Keisri Aleksandri Aleksandrowitshi nime päew.
7) Talwe-kuu 14. päewal. Keiserinna Maria Feodorowna sündimise päew.
8) Jõulu-kuu 6. päewal. Suurwürsti ja Troonipärija Nikolai Aleksandrowitshi nime päew.

Meie suure Wene-Keisri suguwõsa.

Aleksander III. Aleksandrowitsh, kõige Wene riigi Isewalitseja, Keiser, ja Pohla Kuningas j. n. e. j. n. e., on sündinud 26. Februaril 1845.

Maria Feodorowna, Keiserinna, Daani kuninga tütar, 1. sünd. 14. Nowembril 1847. — Nende lapsed:

Nikolai Aleksandrowitsh, Suurwürst ja Wene riigi auusärje pärija, sünd. 6. Mail 1868.
2. Gregor Aleksandrowitsh, Suurw., sünd. 27. Apr. 1871.
3. Ksenija Aleksandrowna, Suurw., s. 25. Märtsil 1875.
4. Michail Aleksandrowitsh, Suurw., sünd. 22. Now. 878.
5. Olga Aleksandrowna, Suurw., s. 1. Juunil 1882.

Keisri Herra wennad ja õde, kes õndsa suure Keisri Aleksandri II. lapsed:

1. Wladimir Aleksandr., Suurwürst, s. 10. Aprillil 1847 Tema abikaas, hertsogina Maria, Suurhertsogi Meklenburg-Schwerini tütar; nende lapsed:
   1) Kirill Wladimirowitsh, Suurw., s. 30. Sept. 1876. 2) Boris Wladimirowitsh, s. 12. Now. 1877. 3) Andreas Wladimirowitsh, s. 2. Mail 1879. 4) Helena Wladimirowna, s. 18. Jan. 1882.
2. Aleksei Aleksandr., Suurwürst, s. 2. Januaril 1850.
3. Maria Aleksandrowna, Suurwürstina, sünd. 5. Okt. 1853. Laulatatud 11. Jan. 1874 Inglismaa prints Alfred, hertsog von Edinburgiga.
4. Sergei Aleksandrowitsh, Suurwürst, s. 29. Apr. 1857. Tema abikaasa: Elisabet Mawrikijewna, Suurw. Sakken-Altenburgi Hertsogitüta. Laulat. 15. Aprillil 1884.

5. Pawel Aleksandrowitsh, Suurw. s. 21. Sept. 1860.
Önsa kadund suure Keisri Nikolai I. lapsed:

a) Konstantin Nikolajewitsh, Suurwürst, sündinud 9. Septembril 1827. Tema abikaasa: Aleksandra Josepowna, Suurwürstina, Saksen-Altenburgi Hertsogi tütar, sündinud 26. Juunil 1830. Nende lapsed: 1) Nikolai Konstantinowitsh, Suurwürst, sünd. 2. Febr. 1850. 2) Olga Konstantinowna, Suurwürstina, sün. 22. Aug. 1851. Laulatatud 15. Oktob. 1867 Kreka-kuningaga. 3) Wera Konstantinowna, Suurwürstina, sünd. 4. Febr. 1854. 4) Konstantin Konstantinowitsh, Suurwürst, sünd. sel 10. Aug. 1858 Tema abikaasa: Elisabet Feodorowna, Suurwürst., Hesseni Hertsogi tütar. Laulat. 3. Juunil 1884. 5) Dmitri Konstantinowitsh, Suurwürst, sünd. 1. Juunil 1860. 6) Wjatsheslaw Konstantinowitsh, Suurwürst, sünd. 1. Juulil 1862.

b) Nikolai Nikolajewitsh, Suurwürst, s. 27. Juul 1831 Tema abikaasa: Aleksandra Petrowna, Suurwürstina, Holstein-Oldenburgi printsi tütar, sünd. 21. Mail 1838. Nende lapsed: 1) Nikolai Nikolajewitsh, Suurwürst, sünd 6. Nowembril 1856. 2) Peter Nikolajewitsh, Suurwürst, sündinud 10. Januaril 1864.

c) Michail Nikolajewitsh, Suurwürst, sünd. 13. Oktob. 1832. Tema abikaasa: Olga Feodorowna, Suurwürstina, öndsa Badeni Suurhertsogi tütar, sünd. 8. Septembril 1839. — Nende lapsed:
1) Nikolai Michailowitsh, Suurwürst, sündinud 14. Aprilil 1859. 2) Anastasia Mihailowna, Suurwürstina, sündinud 16. Juuli 1860. 3) Mihail Michailowitsh, Suurwürst, on sünd. 4. Oktobr. 1861. 4) Georg Michailowitsh, Suurw., s. 11. Aug. 1863. 5) Aleksander Michailowitsh, s. 1. Aprilil 1866. 6) Sergei Michailowitsh, Suurw., s. 25. Sept. 1869. 7) Aleksei Michailowitsh s 16. Detsbr. 1875.

d) Olga Nikolajewna, Suurwürstina, sündinud 30. Augustil 1822. Laulatatud Würtembergi-kuninga Karl Friedrich Aleksandriga, sünd. 22. Febr. 1823.

e) Surnud Suurwürstina Maria Nikolajewna ja Hertsog Maksimilian Leuchtenbergi lapsed:
1) Maria Maksimilianowna Romanowska, keiserlik printsets, sünd. 4. Oktob. 1841. Laulatud 1863 Badeni printsi Wilhelmiga, sünd. 1829. 2) Nikolai Maksimilianowitsh Romanowski, keiserl prints, sünd. 23. Juulil 1843. 3) Eügenia Maksimilian. Romanowska, keis. printses, sünd. 20. Märzil 1845. 4) Eügen Maksimil. Romanow. keis. prints, s. 27. Jan. 1847. 5) Georg Maksimil. Romanowski, keis. prints, s 17. Febr. 1852.

Öndsa Suurwürsti Michael Pawlowitshi tütar Katarina Michailowna, Suurwürstina, sünd. 16. Aug. 1827; Meklenburg-Strelitsi hertsogi Georgi lesk.

Laada-pidamise päewad Liiwi- ja Eestimaal.

Näri-kuul: 7. Riias, 3 p. Tartus, suur saksa laat 3 näd. Wõrul, lina laat, 3 p. Orgital, 2 p. — 8. ja 9. Walgas, lina laat, 2 p. — 10. Haapsalus, 2 p. — 17. Koluweres, 2 p. — 21. Wolmeris, elaja ja booste laat, 2 p. — 25. Pernus, lina ja booste laat, 3 p. Wiljandis, 3 p. Wolmeris, 6 p. 26. Keblastes, lina laat, 2 p. — 27. Rakweres, 2 p. — Raplas, 3. Reedel pärast Näri p.

Küünla-kuul: 2. Baltiskis, 2 p. Walgas ja Willandis saksa laat, 8 p. Wõrul, 1 p. — 4. Tartus, lina laat, 2 p. 6. Paides, 2 p. Narwas, 4 p. — 8. Walgas, lina laat, 2 p. — Audru mõisas, reede enne Wastla p. Lihulas, esmaspäew enne Wastla p. — 12. Kuresaares, saksa laat, 10 p. — 15. Willandis, lina laat, 3 p. Wõnnus, lina laat 2 p. Riias, booste ja kauba laat, 8 p. — 18. Jõhwis, 2 p. — 22. Wõrul, saksa laat, 8 p. — 25. Wolmeris, lina laat, 5 p. — 20. ja 21. Kiwilo kõrtsi juures, 2 p. — 27 Lemsalis, lina laat, 2 p.

Paastu-kuul: 10. Wask-Narwas, 3 p. — 10., 11. ja 12. Peeterburgi kuberm. Ouduwa kreisis Strägowa luteruse usu kiriku juures. — 15. ja 16. Kokkora mõisas Kallastekülas (Krasnagor) 2 p. — Walgutas, neljapäew enne Suurt neljapäewa. — Keila kiriku juures,

esmaspäew päraſt 3. pühap. paastus. — Paides eſimeſel nelſapäewal päraſt Lihawõtte püha.

Jüri-kuul: Willandis, 8. pääwal päraſt Suurt nelſap. — 10. Wõru linnas lojuste ja kauba laat, 2 p. — 19. Alamustes (Krotuſſe kõrtſis) lojuste ja kauba laat. — 20. Anniaſ, 2 p. — Palmſemõiſas (Eeſtim.) Witna kõrtſi j., keſknäd., nelſap. ja reede päraſt Lihawõtet. — Rubja linno (Hakewerk Ruja) 20, 21., lojuste ja kauba laat — 20. ja 21. Uue-Otepä. — 21. ja 22. Walgas, hooste l. — 23. Wolmershof. — 25. Wana-Saikenbowis.

Lehe-kuul: 1. Karilatſes (Käbrikõrtſis), lojuste ja hooste laat, 2 p. — 9. Nigula laat, Wõõſus, Räpina kibelkonnas — Loodi mõiſas, päew päraſt Taewaminemiſe p.

Jaani-kuul: 11. Wõnnus, 7 p. — 10. Muſtwee alewis (Tſbornas), 3 p — 16. Rakweres, 2 p. — 20. Riias, 3 näd. Wõrul, 1 p. Tallinnas, ſakſa laat, 2 näd. Palmſi mõiſas (Eeſtim.), 3 p. — 22. Willandis, 1 p. — 25 Walgas. — 27. Tallinnas, willa laat, 8 p. — 29. Tarwaſtu mõiſas 1 p. — 29. Tartus ja Loodi mõiſ., 2 p.

Heina-kuul: 2. Pernus ja Karkſi m., karja laat, 2 p. — 20. Riias, willa laat, 3 p. Pernus, ſakſa laat, 3 näd. — 26. Wolmeris.

Lõikuſe-kuul: 1. Kureſaares, Jamma kihelk., Sere mõiſas 3 p. — 10. Walgas. Lemſis. — 15 Helmes, 2 p. — 24. Koſſe- ja Roſi mõiſas. — 24. Uuemõiſ. (Willandim.). Killingi mõiſas. — 28. Wõru linnas. — 30. Kantſo mõiſas.

Mihkli-kuul: 1. Torki mõiſas, Jaama kihelk., Kureſaare. 3 p. — 2. Abja ja Tammiſte mõiſas, 2 p. — 4. Räppinas 2 p. — 5. Sindis, 2 p. — 6. Taakerberas. — 8. Põlwa ja Rõuge kiriku juures. Tartus, 3 p. — 9. Adſeli, Kaſtna, Purtniku mõiſas. — 10. Patkülas. Oldre mõiſas. Paides, 2 p. Wanas Salatſis ja Suuresmõiſas (Muhum.). — 10. Sürgaweres, 2 p. — 13. Perawere m. Uuemõiſas (Lõnna-Harjum.), bakkab kolamnpamal teiſip. Mihkli-k. — 13. Antsmõiſas 2 p. — 14. Haapſalus, 2 p. — 15. Kureſaares ja Põltſamaal, 2 p. Koort- ja Salatſi mõiſ. — 15., 16. ja 17. Peeterburgi kubermangus Oduwa kreiſis Strägowa luteruſe uſu kiriku juures. — 16. Kirepi m., 2 p. — 18. Audru mõiſ. — 20. Wändras, 2 p. Narwas, 3 p. — 21. Sännas. Wolmaris. Paldiskis, 2 p. — Palmſi m., Witna kõrtſi j., üks nädal enne Mihkli p. 3 p. — 24. Wiljandis, Wõrus ja Lihulas, 2 p. — 25. Purtneku m., 2 p. — 26. Pernus ja Kureſaares, 2 p. Tallinnas, 3 p. — 29. Tartus, 3 p. Walgas. Rawanurme laat, Waſtſelina kibelkonnas, 2 p. Rakweres. Keblaste mõiſas. Mihkle ja Keila kiriku juures, 3 p. — Jõelehtmes, nädal päraſt Mihkli p. — Raplas, 1. reedel päraſt Mihkli p.

Wiina-kuul: 1. Kureſaares, Hainaste ja Kaarma Suures mõiſ., 3 p. — 2. Waſtſe mõiſ., 2 p. — 4. Kolores, 2 p. Pühajärwe m. Nuustaku laat. Jõhwis, 3 p. — 5. Awinurme m., Lohuſu külas, kauba, lojuste ja hooste laat, 2 p. Wõõbſus. — 6. Lutsnikis. Tarwaſtus, 2 p. — 9. Lemſis ja Tali wabrikus. — 10. Käo ja Mooſekatſe mõiſas, 2. p. Kaſſinurme m., elaja ja lina laat, 2 p. — 11. Laatre mõiſ. — 15. Luſtiwere ja Weski. mõiſas, 2 p. — Oriku mõiſa kõrtſi juures, 2 p. — 16 Wõnnus, 2 p. — 18. Mõniſte ja Sindi mõiſas. — 19. Kulina mõiſ. — 20. Wändras, 2 p. — 22. Niſſi mõiſas. — 28. Wolmaris, 2 p. — 28. Jõgewa mõiſas (Laisholm), 2 p.

Talwe-kuul: 1. Tartus, lina laat, 2 p. — 10. Muſtwee külas, 3 p. Wõrus, 2 p. — 10. Paides, lina laat, 2 p. — 15. Wigalas, (Länem.) lina laat, 2 p. Woltweldi mõiſas. — 20. Walgas, lina laat, 2 p. — 25. Wiljandis ja Wolmeris, lina laat, 2 p.

Jõulu-kuul: 1. Waſk-Narwas, 3 p. Alatzkiwi mõiſas Labe-kõrtſi juures. — 5. Põraweres, lina laat. — 6. Wõõbſus. — 10. Wõnnus, lina laat, 2 p. Riias jõulu l. kunni 10. Nääri kuul. — 12. Merjamõs. — Pernus, 3. Kriſtuſe tulem. p., esmasp. ja teiſipäew enne Jõulu. — 13. — 15. Wõrul, lina laat, 3 p. — 16. Paides, lina laat, 2 p. — 27. Walgsa ſakſa laat, 10 päewa.

Põllumehe wanad sõnad.

Jaanuar.

Ilus jaanuar toob ilusa aasta.

Koidupuna jaanuaril tähendab palsut müristamist suwel; palju lume tähendab heina, wähe wilja.

Kui jaanuar soe, siis aita Jumal!

Kui talwel müristab, siis palju külma saab.

Head ilma kuulutab õhtu puna, koidu puna toob tuult.

Pimeda öö järele tuleb selge päew.

Weebruar.

Kudas weebruar, nõnda august.

Kui küünlapäewal päike paistab, saab heaste herneid.

Kui küünlakuul sääsed surewad, sulub märts nende suu kinni.

Mida tuulisem küünla päew, seda ilusam kewade.

Küünla kuu lõpul külmad põhja tuuled, kuulutawad wiljarikast aastat; kui põhja tuult küünla kuul ei ole, tuleb ta märtsi kuul järele.

Kuiwad paastud, hea aasta.

Kudas tuhkapäew, nenda paastu aeg.

Kui küünla päewal päike paistab, pärast seda käredat külma tõstab.

Kui waressed ümber aelawad, wältab talw edasi, kui nad põllult kaiwad, warsti sooja ilma saab.

Märts.

Palju ja kaua lume, palju heinu, aga wäha wilja ja palju haganaid.

Müristab märtsis, sajab wihma mail.

Sadab märtsil wihma, sadab juunil wihma.

Müristab märtsil ja mail, palju wilja saab.

Suure reedi wihm toob suure põllu saagi.

April.

On palmipuude pühal ilus ilm, siis tuleb hea aasta.

Kuiw april, halb april

Märts kuiw, märg april, täidab küünid ja aidad.

Märja aprili järele tuleb kuiw juuni.

Aprili lumi wäetab.

Kui kase ja paju latwa lehed kauaks jäewad, tuleb aegsalt talw ja hea kewade.

Palju pähklaid ja tamme tõrusid toowa käreda talwe.

Enne head sügiset ja lahket talwe langewad septembri kuul lehed puudest. Jäeb leht nowembrini puusse, tuleb pikk käre talw.

Mai.

Jahe mai toob hästi heinu.

Kuiw mai, kuiw aasta.

Müristab mail, hõiskab põllumees.

Kuiw mai, märg juuni.

Lehesitika aasta, hea aasta.

Taewaminemise püha wihm kuulutab halba heina saaki.

Märjad nelipühid, raswased Jõulud.

Juuni.

Niiske soe juunikuu kiidab ikka meie suu.

Jaani kuu müristamine toob head wilja.

Puhub juunil põhja tuul, rohke wili lõikus' kuul.

Enne Jaani päewa ära otra kiida.

Märg juuni kuu täidab keldri, koti ja muu.

Juuli.

Kui sipelgad suured hunikud ülesse teewad, tuleb külm talw.

Kui hõlgkatus peale müristamise wihma annab, tuleb teist ilma.

Midas juuli ei keeda, seda september ei küpseta.

Kudas juuli, nenda tulew jaanuar.

Soe selge Jakobi päew toob külmad Jõulud.

August.

Suured udud augustis kuulutawad head ilma.

Põhjatuul augustis toob head ilma.

On esimene augusti nädal palaw, jäeb lumi kaua maha.

September.

Kui septembri kuul müristab ja wälku heidab, saab tulewal aastal õunu ja marju.

Mitu päewa enne Mihklit härma (hall'a), setu päewa pärast Jürit jäed.

Hilised roosid toowad ilusa sügise.

Kui septembril müristab, siis jaanuaril külm sind wäristab.

Septembri wihm, hea wihm.

Sooja sügise järel tuleb enamiste pikk talw.

Oktober.

Soe oktober, külm weebruar.

On oktobril palju külma ja tuult, siis on jaanuar ja küünla kuu külm.

Palju wihma oktobril, palju tuult detsembril.

Oktobri lõpu wihm toob hea aasta.

Kudas oktober, nenda tulewane märts.

Oktobril jää lompides, kautab putukad ja rööwikud tulewaseks aastaks.

Nowember.

On Mardi päew udune ja segane, tuleb paras talw talle järele.

Kadripäewal jäeb wilistamine ja pilli ajamine järele.

Kudas nowember, nenda tulew mai.

Hea, kui Mart külma toob ja lund annab; parem, kui ta kuiw kui märg.

Kudas Kadri, nenda küünla kuu.

Kui leht enne Marti puust ei pudene, siis tuleb ränk talw.

Detsember.

Külm detsember ja hea aasta on wennaksed.

Külm ja lumine Jõulu kuu toob wilja ja heina kuhjaga.

Mida segasem ilm lumisel Jõulukuul, seda parem aasta oodata sull.

Kui tuiskab ja tormitseb Jõulu kuus,
Palju wilja sull igas õuna puus.

Rohilised jõulud, walged lihaheited.

Kui jõulu kuu muutuw ja pehme, ei ole ka talwest suurt käredust loota.

Müristab talwe ajal, külma küllalt.

Kui jõulu ajal põld ja wainud haljad, tuleb lihaheiteks külm neile kallale; rippub aga jõuluks jääpura pajus, õitsewad lihaheiteks palmi puud.

On jõulu aeg niiske ja märg, jäewad sull aidad ja keldrid tühjaks.

Käima- ja hauudumise ajad.

Hobused kannawad (on käima peal) 48½ nädalat ehk 340 päewa (kõige kauem 330 ja 419 päewa);

Lehmad, 40½ nädalat ehk 285 päewa (kõige enam 240 ehk 321 päewa);

Lambad ja kitsed piatselt 22 nädalat ehk 145 päewa (kõige enam 146 ja 158 päewa);

Siad pealt 17 nädala ehk 120 päewa (kõige enam 109 ja 133 päewa);

Koerad, 9 nädalat ehk 63—65 päewa;

Kassid, 8 nädalat ehk 56—60 päewa;

Kanad hauuduwad 19—24, enamist ikka 21 päewa, kalkunid, 26—29 päewa, anid, 28—33 päewa, pardid, 28—32 päewa, tuid, 17—19 päewa.

„Kasuline Kalender" annab nõuu, kudas tulekahju eest ennast hoida tuleb.

Mõni lugeja mõtleb wist küll sagedaste: Kui Jumal tulekahju saata tahab, siis wõib see kümnel wõi sajal wiisil sündida. Aga Kalendri tegija paneb niisugusele ütelusele wastu ja kuulutab, et paljalt kolm tulekahju peapõhja on; ja need kolm on: nr. 1. Lambi õli wõi petroolium (ka piirg ꝛc.), nr. 2. tuletikk ja nr. 3 ahi. Katsu nüüd, kus on kurjategijad. Hoia end nende eest! Kudas sa seda wõid, selle kohta annab Kalendri tegija sulle järgmised sõrmenäited:

1. Osta ikka kõigeparemat petrooleumi omale silmawalgustamiseks.

2. Ära lampi millalgi ruttu pihku tõmba, olgu see kättewõtmise wõi maha panemise juures.

3. Ära pane lampi millalgi laua ehk ahju ääre peale.

4. Ära täida lampi millalgi tule juures.

5. Lambi taht olgu ikka puhas ning lasku ennast kergeste ülesse ja maha kruuwida.

6. Ära puhka lambi tuld millalgi ülewalt ära.

7. Ära mine lambiga millalgi aita, lauta, riiete juure j. n. e.

8. Kui sa õhtati kodus köögis, magadis kambris, rehes ja mujal tallitad, siis wõta lambi asemel ikka küünal kätte.

9. Piirgu ära sa põleta mitte sugugi enam.

10. Tuletikud piawad sawist ehk tinast nõuu sees hoitud saama.

11. Tuletikud ei tohi millalgi niisugusel kohal seista, kus hiired ja rotid neile ligi saawad. Woswor on rottide kõige parem maiuse roog. Kus nad aga tuletiku pakikese leiawad, seal hakkawad nad neid kohe närima ning tikud lähewad tõeste põlema.

12. Kus tikke pruugitakse, seal nad seisku, aga ärgu kannetagu neid maja mööda ümber ning ärgu lastagu neid ka mitte põrandal maas olla.

13. Ilmaski ärgu wisatagu weel õõgaw tuletikk ära; ka siis, kui seal enam sädemeid näha ei ole, on parem, kui ta ahju wisatakse, või taldrikukese peale pandakse.

14. Kõige paremad on need tuletikud, mis paljalt topi külje peal tuld wõtawad.

15. Ahjud piawad iga sügise ja talwel wähemast üks kord asjatundjast mehest läbi waadatud saama. Kõik rõõrid ja korstnad piawad hästi läbi waadatud saama.

16. Kui mõnikord ahjude ja korstnate kõrwas kambrid on, mis küll mitte olla ei tohi, siis ärgu wiidagu niisugustesse kammerdesse midagi põlewat.

17. Puid ärgu pandagu ahju ning korstnate ligi mitte kuiwama.

18. Ahju suud saagu nii moodi hoitud, et neist mitte sädemeid ega süsa wälja ei kukku.

19. Ilmaski ärgu pandagu kuuma tuhka ehk niisugusi süsa puust nõuu sisse.

20. Akna kardinad ja eesriided piawad nii moodi tehtud olema, et tule õhk neid mitte tule ligi puhuda ei wõiks.

Lõpetus: Kus gaasiga walgustatakse, ärgu seal keegi lambi tulega ehk põlewa küünlaga gaasi ligi mingu.

„Kasuline Kalender" annab tohtri nõuu.

Kõige esimene ja kõige parem arsti roht, mis meie selle kalendri lugejalle anda wõime ja kellest paremat enam kuskil saada ei ole, on see: **Olgu sull pea jahe, kõht korras, jalad soojad!** Selle seadluse piaks igamees kuld tähtedega oma tua seina peale kirjutada laskma. Kes tema järele elab, sellel on harwa arsti abi ja apteekrit tarwis ja tema pea saab kord kulu karwaliseks. Mõtle ise, armas lugeja järele, kui palju pattu sa oma wõeriti söömise, joomise ja riiete läbi selle käsu wastu igapäew teed!

Teine nõuu, mis „Kasulene Kalender" sulle annab, on see: niipea, kui sull midagi wiga on — heida woodisse! Woodi soojus ja lahe keha seismine ning keelmata werejooks on siin paremad, kui mitmed arsti rohud ning peletawad mõnegi raske haiguse warajalt ära. Selle juures waata ka selle peale, et sa mitte liiga palju ega rasket sööki ei söö.

Igas korralikus majas piab ka haigete sooja mõõtja wõi haigete termomeeter olema. On kellegi perekonna liikme juures tõbe ehk haigust karta, siis hoitagu seda riista arwata 14 minutit kaenla koopas, et näha saada, kui kõrgele ta tõuuseb. Terwe inimese korraline keha soojus on 37,5 graadi haigete termomeetri järele. Kui termomeeter õhtul 39 ehk 40 graadi näitab, siis on äge tõbi (Fieber) inimesel kallal; kui soojus teisel hommikul seesama on, siis piab otsekohe tohtri järele mindama; läks aga soojus jälle paraja graadi arwu juure tagasi, siis ei ole tarwis midagi karta.

Oli tõbe seltsis liiga soe pea, siis tuleb seda jääga ehk külma märja rätiga jahutada. Isegi siis, kui uni öösel peale ei tule ehk ära põgenenud on, aitab märg (külm) wälja surutud rätik, kui teda kuklasse hoitakse.

Kui haiglane inimene süüa ei taha, siis ärgu sunnitagu teda wägiwallaga mitte sööma. Söögi isu kautamise juures sünnib janu, keda limonadi ehk sissetehtud waarmarjade weega kustutada wõib. On jalad külmad, siis piawad sooja rätikute ehk sooja wee pudelitega soojendatud saama. Tikub haiglasele okse peale, siis antagu talle seni leiget wett, kunni ta oksendama hakkab. Kõige lihtsam on, kui haige sõrme kurku pistab ning senni seal hoiab, kunni okse tuleb. Kui sell moodul pööritus mööda läinud, siis söödagu teisel päewal kerget toitu, kui wõimalik joodagu hommiku natuke marja wiina ja söödagu iwake saia, lõunaks suppi ja liha.

Lahtisest kõhust saab seelãbi lahti, et haige woodisse heidab ja temale midagi raskemat toitu süüa ei anta ja janu kustutamiseks iga weerand tunni järele tükike jäed ehk lusikas külma wett sisse antakse. Kui see ei aita, siis lastagu omale oopiumi pulbrit kirjutada, mis tõeste aitab.

Kui peawalu juures pea liiga soe on, siis pruugitagu jääd ehk külma rätikuid; on pea külm, siis siutagu ta kuiwa rätikuga kinni.

Hamba- ja kõrwawalu juures ei tohi millalgi külma ehk märga, waid ikka sooja ja kuiwa rätikut pruukida. Jalad piawad soojad, kõht korras (lahti — mitte ummukses) olema. On hea, kui kõrwa sisse puuwilla pannakse, keda sooja palaaiõliga niisutakse. Wiimane abi, kui midagi enam ei aita, on tohtrist kirjutatud morfiumi pulber.

Kihwtiste putukate nõelamise ehk nõelussi hammustamise juures piab haaw otsekohe wäljapigistatud ehk wäljaimetud saama. Ka wõib nööriga haaw pealt poolt kinni siduda. Aga hädalisel korral piab otse arsti järele saadetama.

Kui laste kaela haigus liikumas on ja laps neelatamise juures walu tunneb, siis on tarwis, et suukoobast sagedaste järele waadatakse. Selle juures litsutakse lusika warrega keel maha ja niipea, kui kurk paistetanud on ja paks, walge kord seal peal, piab otsekohe arsti abi otsitama, sest see kaelahaigus (Diphterie) ei heida eluga mitte nalja.

„Kasulise Kalendri" kasulikud nõuanded.

Kudas piima headust ruttu järele katsuda wõib.

Wõta haljaks poleeritud suka warras ja pista ta püsti piima sisse. Kui piim puhas on, siis jäewad mõned tilgakesed warda külge, aga kui seal — kui ka wäga wähe — wett sees on, siis ei jäe mitte midagi warda külge. Katsuge ära!

Kingu kõwemaks teha.

Wõta keedetud linaõli ja õeru sellega kinga talla ja õmblust senni, kui nad enam õli sisse ei wõta. Katsu seda ka ära!

Liha wärske hoida.

Suwel suure soojaga on raske liha kauem aega wärske hoida. Wõta aga suurem paks sawi pott, pane liha sinna sisse ja wala siis kooritud, haput piima sinna tubliste peale. Liha wõida siis nädala päew wärske seista ja tall olla weel selle juures õige hea magu.

Astjaid puhastada.

Heinawesi on kard-, puu- ja raudastjatele kõige parem puhastamise abi. Jirimaa piima tallitustes puhastatakse iga piima nõuu heinaweega. Heinawett saab, kui peu täis heinu wees ära keedetakse. See wesi saagu siis otse soojalt puhastatawa astja sisse walatud.

Rooste plekkide wastu.

Wõta ja aja klaasis segi: 1 jagu suhkruhaput (Zuckersäure, Blausäure), 1 jagu sidroni haput (Citronensäure), 1 jagu soola ja 8 jagu puhast wett. Mõni tilk sellest wedelikust tuleb pleki peale määrida, siis tuleb see koht ühe sooja weega täidetud tinast astjat wastu hoida, ja waata, plekk kaub ära. Pleki aset tuleb siis weel seebiga ära pesta.

Pudelid puhastada, mis seest raswased on.

Wõta muna koori ja kustutamise paberit (Löschblatt) ja aja mõlemad pudeli sisse ning loputa seni ümber, kunni pudel puhas on.

Kana toit.

Kes palju kanu piab ja tahab, et nad hästi palju munewad, see tehku neile järgmise eeskirja järele sööma: Wõta õlikooki ehk wäljapigistatud linaseemneid, niisama palju nisukleiisid ja tamme tõhwa jahu ning tee neist sooja wee abil taigen; — waat, seda anna kanale! Küll sa siis näed, mis kana sulle annab. Kogu aga tamme tõhka ehk wõi kudas neid weel kutsutakse „tamme tõrwu!"

Surnud.

Eduard Janowitsch von Todleben.

E. J. Todleben, oli üks neist tähtsamatest ohwitseeridest, mida Wenemaa aastal 1884 kautas. See mees oli 4. weebruaril 1817 Miitawa linnas sündinud ning pidi esite kaupmeheks õppima, aga tema palaw soowimine sõa meheks heita sai pea selle üle wõidu. Pärast seda, kui ta Peeterburis sõa koolist läbi käinud, oli ta Kaukasuses kindluste komandant. Aastal 1854 ja 1855 mõistis ta osawaste krimmi sõja ajal Sewàstopoli kantsist waenlaste wastu kaitseda. Aastal 1877 ja 1878 sai Todleben krahwi auu sisse tõstetud ning wõitis oma osawuse läbi kindla Plewna linna ära. 1878 sai ta Bulgarias ülemkomandöriks, 1879 Odessa kindral kubernöriks ning 1880 Wilnas selleşama ametisse. Todleben surі wanaduse ja haiguse kätte 1. juulil 1884 Soodeni supelkohas Maini-Frankfurti linnas ära. Tema surnukeha hingab Sewastopolis, kus ta enne oma sõa meeste truu werd walguma nägi.

Victor Hugo.

Kuulus kallpea, Prantsuse osawam uue aja laulik surі 1885 Pariisis ära ja maeti maha. Tema oli Pariisi ja Prantslaste uhkus.

Franz Abt.

Muusika armastajad on Franz Abt'iga ühe tubli laulu würsti ära kautanud. Kes wähegi laulu koorides kaasa laulnud on, sellel ei ole Abt'i laulud mitte wõerad. Ta

sündis Saksamaal 22. detsembril 1819 ja surі 31. märtsil 1885. Tema laulud saawad aga ikka edasi kõlama ning wanade ja noorte südameid awama ja röömustama.

Ka würstide kodades on surm mööda läinud aastal oma lõikust pidamas käinud ning mitmed elust wiinud. Kalendri tegija meel läheb haledaks, kui ta siit ja sealt haua kiwide pealt piab lugema, kui mitu ja mitu ka temagi tuttawatest ja armsatest sinna maha maetud on. Aeg aga riisub wanema keha eest ära ning annab noorematele wõrsetelle ruumi, ennast laiali lautada ja oma jõuudu katsuda wõitlemises, eitlemises ja heategemises. Saagu need kohad jälle täidetud, mis kuulsate meeste järele tühjaks jäiwad, aga ärgu saagu auu koht millalgi meelitaja mehe ega waleduse kuju kätte, ega teenistuse kroon õela pähä.

Püha päewa hommik.

Kudas päike naeratelleb
Läbi puie lehtede!
Õhukene lehwitelleb
Ule õie ehtede.

Oh, kui oleks püha päewa
Hommik kõige ilusam.
Süda unustab nüüd waewa
Mis tall kõige walusam.

Selgel healel hüüdwad kellad
Püha kotta kõiki nüüd!

Wanakſed ja lapſed ellad
Laulmas neid ſa ſeltſis näed.

Täna waik ja täna rahu,
Homme töö ja homme piin.
Woene ſüda, miks ei mahu
Sulle ala püha ſiin!

Pagana aja potid.

Jutuke Mäemõiſa Kaarliſt, Mariſt ja Dr. Mets'aſt.

Kalendril on nagu inimeſelgi mitu muudatuſt omas elus äraelada ja õnn talle, kui ta nende muudatuste juures weel elama jäeb. Üks imelik muudatus on ſee, et temal ſagedaste uued ſünnitajad on. Ja ſina, armas „Kaſuline Kalender", ſull on neid ſünnitajaid juba palju olnud, — wõi ma's ſiin ſu iſaſid lugema hakkan! Juba tänawu ſull jälle uus jutu ajaja. Ja et ſee amet nüüd juſt minu peale on langenud, ilma et ma iſe teda oleks otſinud, ſellepäraſt on mull ka natuke enam julguſt naljatada ja naeratada, tõtt ajada ja kalendrit teha. Ja ſeeſama kalendri tegemine ei ole mitte nalja aſi, nagu mõned kergemeelſed inimeſed ſeda arwawad. Mõtle, armas lugeja iſe, mis ſiis ſaaks, kui meie kalendri tegijad jaanuari ja juuni kuu korraga ära wahetakſime! Jah, mõnel ehk oleks ſee aſi küll meelt mööda, kui ta nääri päewal töllaga kirikuſſe ſõita ja oma armukeſele ja mõrsjale kimbukeſe ellerheinu kinkida wõiks, aga mitu mõnda meeſt ſaakſiwad jalle kalendri tegijat ſõimama ja kiruma, kui neil 1. juunil lapſed käeſt ära jookſekſiwad, lombile ja järwele jala liuugu

laskma, ja kui perenaiſel kaapsta ja kaali taimekeſed korraga käeſt ära külmakſiwad! Ma ei mõtle ſugugi enam ſelle ſuure pahanduſe peale, ſee on enam kui jäle, ja ſelleſt ſee ſiis ka tuleb, et kalendri tegija töö wäga tähtis ja tema amet haruldane on. Kalendri tegija ei tohi millalgi nii kerge meelne olla, nagu Teearu Aadu, kes oma jahi koera ſaba pidi kalja tõrre pulga külge ſidus, iſe ukſe lahti jättis ja koerale ſiis õueſt jäneſt näitas .... Saab küllalt! Auuſad lugejad näewad iſegi, kui tähtis kalendri tegemine on. Hakkame aga peale ja kirjutame nüüd üks lühikene lu'ukene, mis lugeja ſüdant rõõmuſtaks ja kalendri ſaba täidaks.

Mäe mõiſa omanik Jaan oli päris Eeſti-, wõi kudas ſeda peenikeſt Akſa moodi ütelda tuleb, „maa" ſuguſt mees. Aga et ta nüüd mõiſa omanik oli, ſelle juures ei olnud Eeſti weri ega nimi, ega ka muu aſi aitanud, ſelleks oli ta oma wirkuſe ja hoolſa töö läbi ſaanud. Meie wõime ſiin ſeda were asja küll jälle natuke ümber ütelda, nenda wiiſi et: Eeſti weri aitas ſellepäraſt ikka ka, et ſelles weres palju töö jõuudu ja wirkuſt on. Ning ſeda kaſulikku puhaſt werd pidas wana Jaan kõigiti auu ſees ja häda ſelle mehele, kes oleks talle ütelda tohtinud, et Eeſti mees mitte puhta werega auus mees ei oleks! Mäe mõiſa Jaanil oli ainuke laps, poeg Kaarel, ning ſee ep ſee mees ongi, kelle nimi meie jutu ülewel otſas ſeiſab ja kelleſt meil päraſt poole weel ſõnu teha tuleb. Sealſamas, kus Kaarli nimi ſeiſab, ſeiſab ka Mari nimi, kelle kõrwas jälle tema iſa Dr. Mets omale aſet wõtnud on. Mariſt ei

räägi meie siin ka midagi muud, kuid ütleme, et ta siis ilus kuueteistkümne aastane piiga oli, kui meie jutt algas. Aga tema isa Dr. Mets, see oli mees, kes oma haruldaste wiisíde ja kombede poolest ümberringis niisama tuttaw oli, kui tema tarkus ja teaduse armastamine ning wanawara korjamine. Dr. Mets oli Metsa talust pärit ning oli poisikena agar mees olnud ning kodust ära jooksnud. Jooksik poisike oli Tartus ühel wanaldasel proual nii meele pärast olnud, et ta tema kaswatamise oma hooleks wõtnud ja tema põgenemise asja mõisa herraga ära seletanud. Weike Mets õppis ja tudeeris ning tudeeris kui mees ja — tudeeritud meheks ta wiimaks saigi. Tema oli wanu keeli ja kunstide lugu tudeerinud ning sai wiimaks selles teaduses doktoriks. Ning niisugusena doktorina oli ta oma elu aeg teadusliste seltside ja kroonu kulu peal ümber reisinud ning museumite tarwis kokku wedanud ja ostnud ning otsinud, mis aga weel wõimalik olnud. Selle juures oli ta imelikuks wana wara sõbraks saanud. Kui ta mõne wana rahakese wõi ennemuistese pandlekese maast leidis, siis andis ta neile kümme korda suud. Töi mõni talumees talle wana roostetanud nua terakese wõi mõõga pidemekese, siis langes Dr. Mets talle kaela ümber ja nuttis rõõmu pärast nagu laps. Kui ta mõnikord pahane ja pahur oli ning silma kulmud kortsu kiskus, siis ei julgenud ta kena tütar Marigi tema ligi tulla. Toodi talle aga siis mõni wana roostetanud ja ära pudenenud raudnael wõi nööp kätte, noh siis läks ta süda ja suu nagu lilli õis sooja wihma järele

lahti ning Dr. Mets ei leidnud sõnu küllalt toojale ja Marile ära seletada, kudas see hapnik end raua peale heitnud ja oxyd'i wõi rooste sünnitanud ning kudas see oxyd kui hirmus wana wara rõõwel juba mitu tuhat metallist kuju maa pealt ära häwitanud, kes oleks wõinud wana aja kultuurast määratu tähtsaid sõnumid tuua.

Dr. Mets oli juba wana mees ning sai head paiukest ning oli oma kodumaa linna elama asunud. Siin oli tema ainuke töö ükstgi jälle wana wara korjamine ja arendamine. Oli tall oma koguke jälle walmis, siis saatis ta tema kas Peeterburi wõi Tartu wõi ka mõne wälja maa museumisse ja tema nime lueti arutihti suuremates Euroopa ajalehtedes. See wiimne ast ei olnud Dr. Mets'ile sugugi meelt wasta ja iseäranis weel sellepärast, et see tema tähtsust linna pesakese elanikude silmis märka tõstis, nii et need juba kaugelt mütsi maha wõtsiwad, kui wana Mets tuli. Mets oli Mäe mõisa Jaaniga noorel põlwel seltsis karjas käinud ning mehed oliwad ikka weel tuttawad, sest see siis ka tuli, et Kaarel ja Mari tuttawad oliwad ning selle tutwuse pärast üksteist ka sagedamalt nägiwad, kui noorel mehel ja neiul seda just tarwis oleks olnud. Saame näha, mis sest wälja tuleb. — —

— — — — — — — — — — — — — —

Täna on Jaanipäewa õhtu käes. Oh sina armas, kallis, kaunis Jaanipäewa õhtu! Kelle süda ei hüppaks sind nimetates ja pühitsetes rõõmu pärast! Wanad raugud waatawad sinu peale mõteldes kaugele noore põlwe sisse tagasi ning näewad

seal mälestuse tulukesi kui küünlaid põlema, ning „nuku laulud" kostawad kui unenäud nende waimu kõrwa.

Täna õhtu tegi Mäe mõisa Jaan ka Jaani-õhtut ja kutsus ka Dr. Mets'a oma maasikamarjalise tütre Mariga pidule. Wana doktor köhweldas küll wastu, ütles tähtist wana wara weel läbiwaadata olla, aga Marikene ei jätnud järele, muud kui: tule ja tule! Ja wanamees tüdis wiimaks wastupanemast ära ja tuligi. Oh seda lusti ja rõõmu, mis Mari sellest tundis! Õhtul tegi Kaarli suure Jaani tule ülesse, kelle ümber mõisa rahwas leelutasiwad ja „nukku jooksiwad". Mari oli ka tule juures ning tema punased põsed oliwad Jaani tule paistel just kui koidu punaga kaetud. Õnnetus, või kes teab, mis sell neiukesel oli, tema pidi ikka tulesse wahtima. Miks siis nii? Noh, Kaarli ei tõstnud enam oma silmi tema pealt ära, wahtis wahet pidamata ikka Mari otsa, ja kuhu see Mari siis pidi wahtima? Wahtis tulesse. Aga ära wahi, noor piiga, palju tulesse! Tuli paneb teise tule põlema ja see teine tuli, armastuse tuli, ongi see tuli, mis juba mõnegi neiu südame ära põletanud. Aga Mari ja Kaarel oliwad juba üksteise omad, seda teadsiwad nad ilma sõna lausumata ja wandeta. Wõis see aga nii kergeste korda läks, noorus oli takistamas. Aga ehk saame näha ka, mis sellest wiimaks kõik wälja tuli.

Wana Dr. Mets oli selle üle pool pahane, kudas üht wana wara, nagu Jaani päew on, ometi niisuguse uue aja kisaga ja käraga wõib pühitseda.

Kui aga Jaan talle ära seletas, et see päew ühtlasi ka tema sündimise päew olla, siis jäi wanamees tasasemaks, — ta ei kõlwanud ju teise mehe sündimise päewa pühitsemist laita.

Kaarli sai gimnaasist lahti ning läks suurkooli põllutallitust õppima, et kord oma isa mõisat uue aja teaduse järele ise rawitseda. Mari aga kosus ja kaswis, kui roost õis, ning igamees, kes teda nägi, pidi ütlema: „Oleks see minu omada!"

Aga Mari ei olnud kellegi niisuguse ütleja oma . . . . . Et meil Kalendri tegijatel mitte niipalju aega ei ole, noorte inimeste südame asju nii ära seletama hakkata, kui nad just on, ja et meil see wiis on, mõnikord ka selle juures natuke luisata, sellepärast jätame Kaarli ja Mari armastuse lugu nende teada. Et meie aga siiski ka romantilisi mõtteid awaldada tahame, siis palume siin Kaarli ja Mari asjus lauliku Schiller'i appi, kes mitte ei luiska. Kui nüüd Kaarli suurkoolist läbi oli jõudnud, siis oliwad asjad just nii, nagu Schiller kirjeldab:

„Waat', seal siis seisab nooruf' ehtes,
Kui taewa ingli kuju sees,
Kui koidupuna kuldseis tähtes
Noor neiu lahkest tema ees.
Seal tõuuseb igatsus ta rinda,
Mis mitte üles rääkida,
Ja sada kohtes mulla pinda
Ta kastab pisaratega.
Käib puna palgel neitsi jälg'del,
Et juhtuks õnneks tereta.
Ja murrab õisi muru käik'del,
Kellega armu ehita'.

Oh ella lootust, igatsust,
Silm näeb kui taewa awaldust
Ja süda põleb lootusest.
Oh kestaks igawest see tuli
Ja noore armu õitsew põli!

Soh, nüüd oleme juba nii kaugel, et armastus on Kaarli ja Mari wahel kindel. Aga — aga — aga! Armastada ja teine teist kätte saada, on koguni kaks isesugust ja isewärki asja.

Kaarel aga seisis selleşt hoolimata ühel ilusal ja lootuse rikkal päewal Mari lihase isa, Dr. Mets'a, wana wara korjaja ja uurija õpetatud mehe ees. Mäe mõisa Jaan, Kaarli isa, oli selleks tähtsaks seismiseks talle oma luba annud.

„Mis Teie tahate?" hakkas wana wara uurija kostlaselt köhatates küsima, ja näha oli, et wanamees täna jälle karune oli. Kaarli süda ei olnud täna ammugi nii julge, kui enne suurkoolis, kus ta mõnelegi mehele oli osawa jutuga suu kinni sulunud. Hakkas mees sellegi päraşt „könet pidama". Ta pidas pika köne ära, kelleşt ta isegi aru ei saanud, muud kui nii palju jäi talle meelde, et köne nende sõnadega „Ärge pandke pahaks, auus doktori herra" algas ja sõnadega „ma tahaks Marit omale" lõpetas.

„So, soh!" ütles Dr. Mets. „Kas Teie Sanskriti keelt olete ka uurinud?"

„Ei ole!" wastas Kaarel hinge kimbatuses.

„„Hebrea keelt?""

„Ei!"

„„Araabia keelt?""

„Ei!"

„„Kas Teie olete ka mõnda kiilkirja wanaşt prongşt ajaşt juba katsunud lugeda? Kas olete mõne wana ohwri kiwi juba kuskilt ülesse leidnud?""

„Ei!"

„„Kas Teie wõite mulle ära seletada, kas kuu peal niisuguseid elukaid pesitamas on, kes kopsude läbi hingawad?""

„Ei!"

„„Ja Teie tahate minu tütart omale kosida? Naeru wäärt temp ja katse! Ennem wõib ta ühe Mulattlasele wõi Mustlasele minna, keda ma peale tema surma piirituse sisse wõin likku panna ja siis järelilmale kuulutada: Tulge ja waadake, see mees ei teadnud minu uurimiseşt ja teadusteşt üleüldse midagi! Teie, armas Kaarli, kaswatage lambaid ja istutage kapsaid ning unustage minu Mari igaweste ära. Üks ainus asi wõib siiski Teile küll weel lootust anda, minu tütre meheks saada.""

„Ja see asi oleks?" kähwatas Kaarli wahele.

„Et Teie oma isa käeşt palute, mulle luba anda, et ma kõik tema hauad lahti kaewan ja ära wõtan, mis seal sees on."

Kaarlil ei tulnud enam muud mõtet päha, kui see et: Wana doktor on hullu meelde läinnd.

„Meie wanemate ja sugulaste hauudu tahate Teie lahti teha —"

„Kas Teie hull olete!" karjus wana doktor. „Seda's mull weel tarwis on. Naeru wäärt inimene! Lugege siin seda minu uuemat kirja surnute põletamise üle ja Teie saate näha, et midagi asja surnukehale pahem ei ole, kui see, et ta aega mööda

mullas ära mädaneb. Mina lasen end praadida, nagu meie wanad Eestlased seda on teinud. Et, armas sõber, Teie ei saanud minust aru, mina mõtlesin neid kalmu künkaid, mis Teie isa mõisa piiretes on. Teie tunnete ju ometi neid kolme küngast, mis seal Mäe mõisa nõmmel wastu Piiroja metsa seisawad?"

Kaarel lubas kõik ära teha, mis aga wõimalik.

Wana isa Jaan aga ütles mehise sõnaga: Mine sina, poeg, ja ütle Dr. Mets'ale, et tema peast hull on. Kas mina hakkan meie esiwanemate haudu teutama, wõi mis ta minust arwab? Jumal hoidku mind niisuguse teu eest!"

Haudadel oli nüüd küll ükskõik, kas nad seal nõmmel nii moodi seisiwad, nagu nad seie maani seisnud oliwad, wõi kas neid ajawiteks teise külje peale pöörati, aga Maril ja Kaarlil ei olnud see mitte üks kõik; nemad oleks neid wõi wiiskümmend korda pahurpidi pööranud.

Nõnda pidiwad nüüd Kaarli ja Mari kaks pikka aastat ootama. Seal tuli wana Liiwa Annus ja wiis Mäe mõisa peremehe Jaani ära.

Kaarli ootas weel kolm kuud ära, leinas selle aja sees wana meest tõsise südamega taga, sest selleks oli tall kõigiti asja. Kui see aeg aga mööda oli, läks ta uuesti Dr. Mets'a juurde, kui Mäe mõisa peremees, kes nüüd oma waranduse üle keelja ja käskija oli.

Kui wanamees kuulis, et tema nüüd haudadega teha wõis, mis tahtis, jooksis ta rõõmu pärast Mari juure, kiskus enam kui töi tütre tuppa, pani tema

käe Kaarli pihku ning kähwatas: „Nelja nädala pärast olgu pulmad!"

Nüüd oli Mets'a kõige suurem soow täidetud. „Oh neid potta, kaussa, prongsi ja raud asju, wana rahasid, ehteid ja muid asju, mis ma sealt kätte saan! Kui ma suren, tahan ma nad kõik kas Tartu wõi Peeterburi museumille testamendi otsuse läbi kinkida ja minu nime nende wõrra weel igawestada."

Teisel hommikul wara nähti wana Dr. Mets juba kolmekümne töömehega kalmudel olema. Mehed wirutasiwad labidatega mulda ülesse, et lust oli näha. Wana doktor aga hüppas kui noor hirwe tall ümber kalmete ja õerus rõõmu pärast käsa. Iga potike ja kausike, mida töömehed haudadest wälja wõtsiwad, tõstis wana mehe rõõmu tuju suuremaks: ta andis kümme ja sada korda potikestele ja kiwi riistatelle suud; ja kahekssa päewa pärast oli töö lõpetatud. Enam kui kaksssada potikest ja muid wana aja asju oliwad Dr. Mets'a käes. Et tema tuba liik weikene oli ja ennegi juba määratu kogu luid, tulerauudu, preesa, pandlaid, naelu ja muud wana wara seal sees oli, selle pärast seadis doktor uued leidused kuuri alla lauudite peale ritta. „Küll on ilus museum!" lõi wanamees mitu korda käsa kokku, kui ta jälle kuurist tuli ehk kuuri läks — ja seda tegi ta kõige wähem kakskümmend korda päewas. Õosel kuuldi teda sagedaste unes ütlema wõi unistama: „Pott — pott — — — pott — — —"

Nüüd oliwad ka eeltähendatud neli nädalat juba mööda ning pulma ilu pidi Mets'a majas algama. Pulma õhtul oli wanamees head jooki walmistanud

ning õpetaja, peigmees, pruut ja muud sugulased ja tuttawad istusiwad lauas ning doktori keelepaelad oliwad päris lahti. Mäe mõisa sulased aga aelasiwad wäljas õuues ja „museeumis“ ning pidasiwad tugewaste pulmi. Nad laskisiwad püssi, pildusiwad pudelid puruks, mis noorele paarile pidi õnne tähendama ja tooma; killud aga kargasiwad katukseni ülesse.

„Kas Teie teate ka, herra õpetaja, kes selle tänase lusti ja rõõmu on meile sünnitanud?“ küsis wana Dr. Mets oma hinge eest muretseja piduwõera käest.

„Noh, kes siis?“ küsis õpetaja wastu.

„Meie pagana usku esiwanemad!“ wastas Mets.

„Kas see wõimalik on“ — kogeldas õpetaja.

„Tulge kaasa ja pandke imeks!“ ütles Dr. Mets, kuna ta õpetaja käest kinni wõttis ja koja ukse poole sammus, kust ta klaasi tükkidest ja muust terawatest kildudest waewalt läbi peasis kunni kuuri wõi „museeumi“ ukseni.

Üks ainus pilk — — — ja wanamees oli kui soola sambaks muudetud. Aga teisel silma pilgul oli esimene küla pois, kes tema ligikonnas seisis kõri pidi doktori käes ning mees karjus ise kui meelt ära heites:

„Teie tulised koera näud, kus te mu potid olete pannud?“

„Ai, ai!“ karjus poisike, „laske lahti! Küla mehed pildusiwad nad noore paari auuks ja terwiseks ühes pudelitega kõik wastu kiwa puruks!“

Ja selle suure õnne ja õnnetusega lõpeb ka meie kalendri saba romaan. Ka sellest näete Teie, armsad lugejad, et õnn ja õnnetus ikka kaksikwennad on. Inimene ei pia aga millalgi oma lootust ja õnne ei wana ega uue aja pottide seest otsima. Sest: õnn ja pott, kui kergesti ei lähe mõlemad katki! Ja mõnes potis wõiks ehk ka weel surm olla. Tueta end Jumala ja oma pea peale, aga mitte ühe poti peale; tindi poti peale ka mitte.

Hommikul.

Ö warjud kauwad kiirelt,
Mets hakkab elama
Ja kulda koidu piirelt
Nüüd hakkab walama:
Just nagu peigmees tuleb ta
See põlew päike hiilgega.

Kus kõrgel päikse koda
Ja õnsad lauluga,
Sealt leiad ühte rada,
Kus headus elab ka.
Siin pime org on meie maa
Ta paistab siiski seie ka.

Oh saada, walgust, elu,
Su üliriikalt maalt.
Ja wõta iga walu
Su ärkand laste pealt!
Meist jäegu jõled walega,
Meid õnnista su palega.

Kuld wara.

Tahad sa maa peal rahuliste elada, siis ära muretse omale mitte palju sõpru! Ei kõik inimesed pole head ja ustawad; kõik head inimesed ei ole aga

mitte selles wanaduses ja neis eluseisustes, et nad wõiksiwad sinu sõbradeks saada. Kes sinu sõber piab olema, see piab sinuga enamiste ühe waene ehk ühe wõrra jõuukas olema, tall piab niisama palju waimuharidust, kui südame headust olema. Kes sõprust teeb, ilma oma sõbra pea ja südame peale waatamata, see piab seda siis oma süüks panema, kui ta omas sõbruses mitte õnnelik ei ole, ehk kui sõber, keda ta usaldas, teda petab ehk koguni äraannab. —

Ära katsu enesele millalgi kõrgemat nime anda, kui sa ära teeninud olid; muidu sünnib sinuga see, et sinu peale lootusi pandakse, kelle täitjat sinust ei saa. Ära sellepärast ka millalgi enam luba, kui sa täita jõuad. Ära püüa kedagit wälimise läikega eksitada, mis ometi pea ära kaub. Ole omas terwes olemises loomulik ja otsekohe ja mõtle selle peale, et sinu südametunnistusel palju enam wäärtust on, kui suure hulga kiitustel. Kes ennast teiste meeles heaks tahab teha, saab peagi awalikuks ja põlgduse wääriliseks. Mida targemaks ta ennast teiste ees piab, seda enam saadakse tema püüdmisest ja sala nõuudest aru; mida lihtsam ta on, seda enam tuntakse tema sisemist wäärtust ära ja maksetakse talle ta teenistuse järele; mida mõistlikumalt ta teiste seltsi tuleb, seda enam teda austatakse. Kes aga oma tarkusega hakkab suurustellema, saab kergeste häbistatud ja alandatud.

Katsu aga ikka kasuliku asjadega tegemist teha ja mõtle ikka selle peale, et paljalt töökas inimene loota wõib, peagi äratuntud ja austatud saada!

Auupakkumisega antakse tema kätte suuremaid ametist pidada ja tähtsamaid töösid toimetada, kui aru saadakse, et temal seks waimu-jõuudu on. Õige mees ei tungi millalgi ise ette, waid ootab, kunni tema tööd õiglased ära tunnewad. Kui uhkus ja edewus juba wanale mehele kahjulikuks ja kardetawaks wõiwad saada, mida enam ei ole nad siis weel noorele mehele ja neiule kardetawamad!

Murulane (sipelgas).

Sa laisk, kes uidad ilma tööst,
Ja mõistad magada,
Waat' metsas meister murulast,
Kuis käib ja korjab ta!
Waat' kudas öösl ja päewal ta
Töö kallal hoolega!
Sest häbi sull, kui tahad sa
Siin tööta elada.

Põllumehele.

Hobuste jootmisest.

Hobuste terwise hoidmise juures tuleb wäga selle peale waadata, et loom korrapärast ja õigesti joodetud sacks. Nagu iga hingelise keha, nii tarwitab ka hobuse keha seedmiseks ja toitmiseks ja kehast läinud wee asemelle hulka wett. Wesi on hobuse loomulik jook ja kui selle looma õrna soolt ja magu terwe tahetakse hoida, siis piab sellepeale hoolega waadatama, et wesi, mis hobusele antakse, kahjulikudest olustest puhas piab olema ja mitte liiga külm ei tohi olla. Jõe wesi maitseb hobusel kõige parem ning on talle ka tõeste kõige kohalisem, kuna ta mitte nii külm ei ole, kui kaewu wesi ja ka jälle pehmem on. Hobu hari-

neb ka selle weega õige pea ära; ta joob ka haugu ehk tiigi wett ehk see küll wähem terwe on nii'g kõhust lahti ajab. Hobune kannatab kauemine joogi janu, kui keegi teine koduloom; nälga näikse ta weel kauemine kannatada wõima, kui joogi janu. Hobuse igapäine wee tarwitus on mitmesugune, selle järele, mis tõuugu hobu on, kudas ta söök, kudas õhk — kas kuiw wõi niiske — 2c. Söödetakse hobust toore rohuga, kus enam wee jagusi sees, siis on tema jänu ka wähem, kui kuiwa toidu juures; suurema soojuse ja töö tegemise juures prungib loom muidugi ka enam wett. Läbistiku joob terwe tööhobune päewas oma tallitamise juures kaks pange wett ära. Palju joomine nõrgastab hobuse seedmist ning jõuudu, kuna ta looma higistama paneb. Hobused, kes palju joowad, nende söök tehtagu enne niiskeks ehk andagu niisugust sööma, milles palju wett on. Jooki andagu ikka 10, 15 kunni 20 minuti järele jau kaupa talli pangist.

Hobused, kes wäha wett joowad, higistawad wäha ning on töö juures tugewamad, kui need, kes palju joowad ning sellepärast palju higistawad. Niisama kahjulik, kui liiga palju wee joomine, on ka jälle liiga wähene wee-joomine. Wiimase asja läbi saab hobuse seedmine nõrgastatud, keba liigutamine laisendatud, söögi isu wähendatud ja kõht kinni pandud. Niisugustele hobustele on tarwis, päewas mitu korda jooma pakkuda. Ka on tulus, niisuguste hobuste jooma wee sekka natuke soola panna. Mõned hobused kannatawad aga parem janu, kui et nad mudast wett ehk mudasest nõuust ehk lombist joowad.

West, kellega hobust joodetakse, ei tohi mitte üle liiga külm olla, s. o. millalgi + 8 kunni 10 graadist külmem olla, sest et üleliiga külm west korraga hobuse kõhu ja soolikad nii ära külmetab wõi jahutab, et sellest pikaldased haigused sünniwad. Rammad märad wõiwad liiga külma wee pärast koguni enneaegu sünnitatagi. Ühtlasi on ka liiga kõwa, lubjane west kahjulik, just niisama nagu west, kus mitmed taime ehk elajate risud sees äramädanenud on. Tühja kõhuga hobuseid ei pia millalgi joodetama, waid

piab neile enne ikka natuke heinu andama; nii samuti ei tohi ka siis hobust joota, kui ta higine on. On hobused kurnawa sõidu ja palawuse käes liig jänuseks läinud, siis ei söö nad enamiste enne joomist mitte; aga kui neile siis wärsket rohtu ehk naerid 2c antakse, siis sööwad nad ometi. Jootmine piab söötmisega end ikka wahetama, iseäranis weel suwe ajal. Selle juures tuleb aga waadata, et hobune korraga mitte liiga palju ei joo. Imetajate märade juures saab sageda jootmise läbi piima sünnitamine märka edendatud. Kes end kahju eest hoida tahab, see piab wäga selle peale waatama, et tema reisi peal ja seal, kus tema kaewu wee kõwadust ehk pehmust ei tunne, hobust aega mööda ja söömu kaupa juua laseb. Hoolsa hobuse tallitaja esimene kohus piab olema, et ta oma hobust wõeras kohas millalgi wõerastest inimestest joota ei lase.

(„Meelejahutajast“.)

Tua lillede kasu.

Tohrtid on ammugi äraseletanud, et üle liiga kuiw õhk, olgu ta külm ehk soe, ahju soojuse ehk päikese paiste läbi sünnitatud, meie kopsudelle kahjulik on. Mitmed inimesed on selle õhu kätte haigeks jäenud, ilma et nad lähemat abi oleksiwad teadnud, mis igal mehel wõib käe pärast olla. Meie teame, et maa õhk, kelle järele linna elanik nii igatseb, sellepärast nii wärske ja hea on, et temasse weest ja taimedest parajat niiskust tuleb. Kui meie nüüd omas elumajas ka mitte wett nii ära aurata ei wõi lasta, et ta õhku niisutaks, siis wõime me' ometi taimede läbi teda märka parandada, ning selle läbi enesele üht terwise hallikat awada. Seda wõime meie kätte saada, kui meie omale wärskeid leheriikaid tua taimi muretseme. Taimed annawad wäga palju auru. Suured lehtpuud wõiwad metsas ühe päewag terwe pangi wett wäljo aurata. Tua taimed aurawad oma suuruse järele weel rohkem wett wälja, mis sellest weest näha wõime, mis neile peale walatama piab, kui nad mitte ära ei närtsi.

Kui meie mitte liiga kangeste lõhnawaid taimi ei wõta,

mida ka karta pole, sest et talwel wähe taimi õitsewad, siis ei ole meil midagi kahju karta, waid meie terwis saab sest üksi kasu. Peale õhu niisutamist oma auru läbi, puhastawad tua taimed teda ka weel ,sest et nad päewa paiste sees hapnikku wälja hingawad, mis meie keha kergitab. — Et see nõuu mitte tühi pole, wõime meie igal pool elus näha. Kes end töö tuas, koolis, kantselleis ɔc. taimedest eemal hoiab, maksab seda oma terwisega. Kes aga enam jagu omast eluajast taimede seas elab, nagu põllumees, kütt, kärner, seda õnnistab loodus terwise, rõõmsa meele ja agarusega. Kellel mitte aeda pole, see istutagu omale kasekenegi ukse ette, wõi lille peenrake akna alla.

(„Meelejahutajast".)

Kui palju aega kulutab inimene magamisega ära.

Täiskaswanud inimene tarwitob magamiseks iga päew seitse tundi. Palju inimesi magawad igawa aja pärast, meelekindluse ja töötamise himu puuduse pärast ehk ka mõne muu asja pärast 10 ja weel enam tundi päewal, kui „leibaluusse laskemise uneke" ka weel sinna juure arwatakse. Kui meie nüüd 10. tunnilise igapäewase magamise peale waatame, siis näeme, et igapäew 3 tundi inimese elust unele, sellele surma wennale, ohwerdatud saawad. Kui meie terwe aasta kohta need iga päewased 3 tundi kokku wõtame, siis tulewad 1095 tundi wälja. Kui meie nüüd inimese noore põlwe maha arwame, kus meie peaajud enam und ja hingamist tarwitawad ja need 3 tundi 18 aastast kunni 60 eluaastani kokku arwame, s. o. 42 aasta kohta kokku arwame, siis tulewad 45,990 tundi wälja. Seega magaksime meie siis rohkelt 5 aastat oma elust ära, wõi oleksime elusalt surnud! Aga mis ei wõiks meie kõik selle pika aja sees ära teha, ära teenida ja ära näha! Mõtelgem igamees siis ka selle sõna peale:

„Wara wälja, hilja woodi:
„Nõnda rikkus maija toodi."

(„Meelejahutajast".)

Kalendri tegija naljatused ja tõe terad.

1.

Misfuguses asjas oli Aadamal parem elada, kui teistel meestel?

„Temal ei olnud ämma."

2.

Adwokaadi Ants Kawala koer warastas lihunikul suure worsti ära. Kui nüüd „ahwukaart" kord lihuniku poest mööda läks, küsis see: „Kuulge, herra, kas selle koera peremees piab mulle selle worsti ära maksma, mis tema koer minu juurest warastas?"

„Jah, muidugi!" wastas adwokaat.

„Noh, palun, makske siis mulle selle worsti eest 50 kopikat ära, mis Teie koer minu poest warastas!" ütles lihunik. Adwokat maksis raha ilma wastu panemata ära, aga saatis kodust lihunikule rehnungi, kelles ta härja surmaja käest ametlikult antud hea nõuu eest 1 rubla 50 kopikat nõuudis.

3.

Märt Tops, kange porujommi pruukija mees, oli surma woodi peal. Wiimsel silmapilgul palus ta weel tilgakese wett ning ütles: „Ma lepin õige sellega enne surma ära, keda ma elus kõige enam wihkasin."

4.

Üks imelik ilus noor neiu tuli oma 80 aastase wana emaga kaupmehe juure ja palus 20 küünart siidi paela. Kaupmehe sell oli nii libe kui mesilane ja oleks neiukese jalgade alla end maha wiskanud, kui tall seks oleks luba olnud. Kui nüüd pael sissepakitud oli, küsis neitsi: „Kui palju küünar maksab?"

„Iga küünar maksab üks musu," wastas libe sell.

„Noh, olgu peale," ütles neiu, „minu wana ema maksab niisuguse rehnungi ära!"

5.

Kohtuherra. Kuule, Tõnu, kudas sa ometi nii häbemata wõid olla ja oma naist kulbiga pähä lüüa!?

Tõnu. Kas Te'e, auulik kohtu herra, minu naist tunnete?
Kohtuherra. Ei tunne.
Tõnu. Noh, mis Te' siis räägite!

6.

„Kast otse kohe põrgusse!" hüüdis pahane Madli oma Peedule wastu, kui see natuke „tilgastand" kodu tuli. „Olgu peale", wastas Peet, „ega wana Sarwik mulle seal midagi ei tee, sellepärast et mull tema öde naiseks on."

7.

„Sõge, ega sa neid 12 käkki ometi ükst ära süüa ei jõuua, Ants!" ütles perenaine poistile. „Ei söö ükst ühtegi," wastas Ants, „leent, leiba ja liha tuleb ka weel juure!"

Kalendri tegija uurib keelt.

Mamma ja papa. Wist on juba mõnigi tõsise meelega isa ja ema end pahandanud, kui talle tubli sõna „isa" ja „ema" ehk meelitamise nime „ätt" ja „nänn" asemele õrnadelt laste huultelt korraga wõerad sõnad „papa" ja „mamma" wastu helisesiwad. Oige Eestlane ei ole neid sõnu küll wist millalgi hea meelega kuulnud. Ja mina pian ka ütlema: Mull ei ole need sõnad meelt mööda! Aga lapsed ei ole ju mitte nenda targad, et nad ilusat ja oma keeli sõna enam armastaksiwad, kui Prantsuse keeli papa't ja mamma't ehk Saksa müntsri järele papi ja mammi. Wist on mõlemad sõnad aga looduse healed, sest nad on Aaria ja teiste keelte sees leida, isegi niisuguste keelte sees, kes üksteisega millalgi kokku ei wõinud puutuda. Greeka keeles leiame meie neid kui pappas ja mamme, Ladina keeles kui pappa ja mamma ja nad on lähedalt Sanskriti sõna juure pa'ga, mis kaitsema tähendab ja ma'ga, mis kujuandma tähendab, sugulased. Kas selles äramuutmises pole mitte üks sügaw mõte, mis näitab, et sõnaõpetus mitte üksi õpetatud meestele, waid ka perekonnale tähtis teadus on? Ahwrika keeltes on wanemad paba, baba, fafa, wa ja mana, ma, nene, nano, ja weike Hiinlase

laps pudistab: poh ja meh! — Sellest kõigest on siis näha, et papal ja mammal rahwasteühine (international) tähendus on, ehk et nad wist koguni selle asja märgid on, et terwel maailmal enne ajalugu üks üleüldine ilmakeel on olnud.

„Meelejahutaja".

Eesti perekonna õpetlik ning lõbus nädalakiri. Kuues aastakäik. Wäljaandja H. Laakmann, Tartus.

Tellimise hind: aastas postita **2** rubla, poolaastas **1** rubla; aastas postiga ehk kodusaatmisega **2** rubla **60** kop., poolaastas **1** rubla **35** kop.

Meie tubli kuu kiri „Oma Maa" pidi lugejate puuduse ja wäljaandja ära reisimise pärast poolteise aasta käimise järele seisma jäema; meie poliitika ajalehtedel on suuremalt osalt teised eesmärgid, kui perekonna elu tuetamine ja tähele panemine, neil seisab Eesti rahwas kui kogu silma ees ning tema poliitiline püüdmine ja elamine

on neude waatamise ja waatlemise asi. Kõige selle peale waadates, tahame meie siin ära seletada, missugune leht meie Eesti rahwal weel puudus. Meil puudus weel üks niisugune leht, mis jutustates, õpetates, teadustates, aega wiites, pilta tuues ɔc. oleks just perekonna liigetele: isale, emale, õele, wennale, noorele ja wanale kirjutatud, ilma et seesama poliitika sisuga oleks. Niisugust puudust oleme meie oma „Meelejahutajaga“ kautada katsunud. Kuna see leht enne kuus üks kord wälja tuli, oleme meie nüüd luba saanud, teda igas nädalas üks kord wälja anda. Lehe praegune ja esialgult edaspidine suurus on üks trüki poogen, muist jämemas, muist tibedas peenkirjas. Meie oleme selle lehe tänawuse aasta käiguga katsunud, kõigiti, üht erapoolist teed käia, üksi õppetlikka ja lõbusaid kirja tükka tuua. Meie oleme ka selle peale waadata katsunud, et see leht meie maja perenaistele ja neile, kes selleks saada soowiwad, kasu ja õpetust tooks. Selle peale waadates, oleme meie igas numbris ühe osa selle pealkirja all „perekonna elu“ just meie Eesti õrnemale su'ule kirjutanud ning saame teda meie majapidamise ja majapidajate tueks ikka edasi toimetama. Meie oleme selles jaus seiemaani üleüldist majaperenaise ja abikaasa auusaid omadusi, üleüldist maja pidamist ɔc. seletanud, nüüd aga algab iseäraline jagu söögi, riiete, koduse elu ɔc. üle peale. Niisamuti ilmub selles lehes „õpetus terwise hoidmisest ja kodune Jumala teenistus“. Meie tahame ihu terwise ja mõistlise majapidamise kohta mõnda juhti ja juhatamist anda, sest et meie teame: üksi terwes ihus wõib terwe hing elada ning mõistlikus majapidamises wõib inimlik õnn ja meele rahu aseneda. Et noort silma ilu tundmisele äratada ja kaugemateste kohtadest ning tundmatatest asjadest õiget kuju lugeja silma ette luua, toome meie kaunid pilta ja kujutusi, misteest enamist igas numbris üks leida on. Leht toob kahekssa lehe külje peal iga nädal seda, mis Eesti perekondlikus elus tähele panemise wäärt on. Tema aastane tellimise hind on nii odaw, et meie seda iseäranis ei pruugi enam ütelda. Üksi siis wõime meie selle hinna juures oma

lehte edasi toimetada, kui lugejate arw kaswab, kui meie lehest kõigiti osa wõetakse. Ja halb oleks, kui meie Eesti rahwa üksik piltidega perekonna ajaleht ennast ei jõuaks elus pidada. Tema wäljaandja tahab hea meelega esiotsa kõik kulud kanda, kui tall aga lehe parema tulewiku peale lootust on. Lehe toimetaja saab omalt poolt muidugi tegema, mis tema selle lehe tarwis meie rahwa praeguse waimuhariduse järje kohase leiab olema. Tema ei saa millalgi muud tooni ega waimu selle lehe sisse tooma, kui seda, mis Eesti perekonna ja kristliku eluga ühte käib. „Eesti leht, luu ja liha pooleest piab meie „Meelejahutaja“ olema,“ seda nõuab wäljaandja toimetaja käest ning toimetaja wäljaandja käest. Meie mõlemad tahame selle lehega üht kirja rahwale pakkuda, mida ta oma koduste kui awalikute raamatu kogude sees wõib armsana ja õpetlikuna mälestusena alal hoida. Meie ei mõista oma tööd mitte kõlawate kõne käänapudega kiita ega kõrgele tõsta, waid meie ütlesime aga paljalt, mis meie selles lehes Eesti rahwale pakkuda tahame ja temas juba pakkunud oleme. Igal pool aga, kus waimu walgus ärkanud on, ning kus ajalehti luetakse, seal ärgu puudugu ka meie „Meelejahutaja.“ Tellid sa, auus Eesti peremees omale ja poegadelle poliitika ajalehe, noh siis telli oma perenaisele ja tütrele „Meelejahutaja“. Olgu sull nad mõlemad ühe katukse all.

Lõpeks palume siin igat auusat Eesti meest, meie ajakirja seal soowitada, kus Eesti elu ärkanud, aga ka seal, kus meie wennad alles ärkamas on ehk weel ärkanud polegi. Tahame meie ju ometi Eesti rahwa waimu põllul töötada ja omalt poolt ka kiwikest selle suure waimu hariduse templi tarwis kokku kanda, ilma kelleta üks rahwas millalgi rahwa nime ei wõi kanda ning ilma kelleta waimu orjapõlw igaweste kestab. Selles mõttes ja soowis paneme meie Teile, auusad Eesti wennad ja õed, „Meelejahutaja“ südame peale.

„Meelejahutaja“ wäljaandja ja
„Meelejahutaja“ toimetaja.

Kirjapõllult.

Kalewipoeg.

Lugu Eesti muinaskangelasest.

Wäljaannud J. Kunder. H. Laakmann'i trükk ja kulu. Tartus 1885.

Nende päewade sees ilmus Tartus H. Laakmann'i juures uus raamat, „Kalewipoeg", jutukuues, Eesti rahwale. Meie soowitame siin seda raamatut iseäranis sellepärast, et ta meie rahwale tema muinas põlwest pildikest silma ette maalida katsub ning lõbusas jutus seda westab, millest Dr. Kreutzwald surematad laulud kokku loonud on. Iseäranis on wäljaandja selle oma töö juures Eesti noort sugu silmas pidanud ning temale iseäranis omad kaunid kujud pakkuda püüdnud. Kalewipoja laul on ju meie rahwa ülem waimu sünnitus ning uhkus, saagu siis Kalewipoja jutt ka lahket wastuwõtmist leidma, ning saagu Eesti lapsed ema woki kõrwas teda niisama suguse põnewusega kuulama, nagu nad enne teist ilusaid muinasjuttusi kuulasiwad. Laulu ei jõua keegi nii kergeste peas pidada, kui juttu, sellepärast tulge ja waadake meie uut raamatut! Ta tahab teile Kalewipoja elu ja aega wähemas, sellepärast selgemas peeglis näidata, kui meie suur wägi laul; ta ei taha aga jällegi muud olla, kui wõtmeke meie Kalewipoja luule aida tarwis.

Tartus, H. Laakmanni juures.

Seda **tembeldatud sedelit** wõib ära leigata, ja ta saab H. Laakmann'i raamatupoes raamatu ostmisel **ühe kopika** eest wasta wõetud.

Näituseks: Keegi ostab ühe niisuguse Kalendri H. Laakmann'i juurest seitsme kopika eest, seal ta wõib kohe selle sedeli ära leigata ja uue Kalendri kuue kopika eest osta ning seitsmendama eest selle sedeli anda; ehk on kellegil kolm sähädust sedelit ja ta ostab omale kümne kopikalise raamatu, siis on tal ainult seitse kopikat weel waja juure maksta j. n. e.

Maksaw kuni 1. Juulini 1886.